

Estudi i edició crítica del *Sermó de la Immaculada Concepció*, de Felip de Malla

Study and Critical Edition of the *Sermó de la Immaculada Concepció* by Felip de Malla

JACOB MOMPÓ

jmomp@ucm.es

ORCID: 0000-0003-1178-9150

Universidad Complutense de Madrid

Resum: Sovint s'ha destacat la dificultat d'accedir a la literatura de Felip de Malla per la densitat de la seua prosa i la manca d'edicions modernes. A finals dels anys setanta es van iniciar recerques que aportaren noves dades, i se'n feren edicions, com la del *Memorial del pecador remut*. Malgrat els avanços, encara queda bona part de la seua obra sense editar, fet que en palesa la necessitat d'estudi i difusió. Aquest treball ofereix l'estudi i l'edició crítica del Sermó de la Immaculada Concepció.

Paraules clau: Felip de Malla, Segle XV, literatura religiosa, edició de textos, ecdòtica

Abstract: The difficulty of accessing the works of Felip de Malla has often been highlighted, largely due to the density of his prose and the lack of modern editions. In the late 1970s, research efforts began to shed new light on his oeuvre, resulting in editions such as that of the *Memorial del pecador remut*. Despite these advances, a significant portion of his work remains unpublished, underscoring the need for further study and dissemination. This study presents an analysis and critical edition of the Sermó de la Immaculada Concepció.

Keywords: Felip de Malla, 15th century, religious literature, text editing, textual criticism

DATA PRESENTACIÓ: 15/09/2024 ACCEPTACIÓ: 29/10/2024 · PUBLICACIÓ: 22/12/2024

1. Introducció

En la dècada dels 60 del segle XX, Martí de Riquer palesava la inaccessibilitat de la literatura de Felip de Malla per als lectors actuals i, entre els motius, n'exposava la feixuguesa de la prosa del canonge barceloní (Riquer 1985 [1964]: 247). Nosaltres hi afegiríem que un altre dels motius que la fan inaccessible és la manca d'estudis i d'edicions de la seua obra. De fet, quan Martí de Riquer enllestia la seua *Història de la literatura catalana*, només es disposava d'unes poques dades biogràfiques i bibliogràfiques, però cap edició moderna de l'obra principal de Felip de Malla, una obra que, tanmateix, havia estat impresa durant el període incunable, almenys, dues vegades.¹ Aquella situació va canviar a finals de la dècada dels 70, gràcies al treball de Josep Perarnau (1978), que, en el volum introductori de la *Correspondència política de Felip de Malla*, a través d'una interessant recerca documental, n'aportava nombroses dades biogràfiques. Poc després, Manuel Balasch (1981-86) editava el primer llibre del *Memorial del pecador remut*. I més recentment, gràcies als estudis de Pujol (1994a, 1994b, 1996, 2015), Narro (2010), Redondo (2011) o Izquierdo (2013, 2021), disposem de més dades que ens permeten conèixer millor la vida i l'obra literària de Felip de Malla. Malgrat tot, encara queda molta tasca per poder valorar-ne l'obra en conjunt. Efectivament, com afirma Izquierdo (2021: 353), falten edicions modernes de, pràcticament, la meitat de l'obra de Felip de Malla, del qual només tenim les edicions dels parlaments sobre la gaia ciència (Pujol 1996) i el primer llibre del *Memorial del pecador remut* (Balasch 1981-86), així com algunes cartes editades per Perarnau (2002, 2008). En aquest treball, doncs, oferim l'estudi i l'edició crítica d'un dels sermons de Felip de Malla, el *Sermó de la Immaculada Concepció*, a partir dels dos testimonis que se n'han conservat.

2. El Sermó de la Immaculada Concepció, de Felip de Malla: datació, transmissió textual i delimitació de testimonis

El *Sermó de la Immaculada Concepció* de Felip de Malla fou pronunciat a l'església de Santa Maria de la Mar, a Barcelona. Aquesta informació ens ha arribat mitjançant el colofó de l'incunable de 1488 (Dies 1488: d.6v), però també podem inferir-la a partir de les referències internes que són presents al testimoni manuscrit (BM Ms. 1.112) i que, per qüestions d'adequació al potencial públic

---

* Aquesta publicació és part del projecte d'I+D+i «Poesia, ecdòtica e impremta» (PID2021-123699NB-I00), finançat per MICIU/AEI/10.13039/501100011033/ i «FEDER Una manera de hacer Europa».

1 La primera edició del *Memorial del pecador remut*, patrocinada per Mateu Vendrell, inaugurava la impremta a la ciutat de Girona en 1483 (Batlle 1974: 121; Llobet 1996). Poc després, entorn l'any 1495, el Memorial va ser novament estampat, bo i reproduint el text de l'edició gironina (BITECA: manid 1739).

lector, van ser eliminades de la versió impresa incunable (Dies 1488), com, per exemple, l'al·lusió a un filacteri present a la dita església de Barcelona (Mompó 2024). Sabem, igualment, que fou pronunciat un 8 de desembre, amb motiu de la festivitat de la Puríssima. Això ho podem deduir de la lectura del sermó, quan Felip de Malla explica que «segons aquesta mia opinió, vuy és la pròpia jornada de la celebració de la festa» (BM Ms. 1.112, f. 132v).

Malgrat això, desconexim l'any en què Felip de Malla predicà aquesta homilia. De fet, Josep Perarnau la classificava entre les seues peces oratòries no datades (1978: 90-94). BITECA (textid 1730) suggereix que el text es va redactar entre 1400 i 1425. Tanmateix, Felip de Malla fa referència a aquest sermó en la segona part del *Memorial del peccador remut*. Això ens permet apropar-nos a una data més precisa, basant-nos en la cronologia que proposava Izquierdo per a la redacció d'aquesta segona part del Memorial, que situa entre 1423 *a quo* i 1429 *ad quem* (Izquierdo 2013: 16-20).

Pel que fa a la transmissió textual, cal tenir en compte que la major part dels sermons de Felip de Malla ens han pervingut conservats al manuscrit Ms. 466 de la Biblioteca de Catalunya (BC). De fet, quan Jordi Rubió i Balaguer redactà el capítol dedicat a Felip de Malla de la seua *Història de la literatura catalana*, només coneixia els divuit sermons del BC Ms. 466 (Rubió i Balaguer 2006 [1949]: 1, 264). Poc després, Josep Maria Madurell, a la llista de sermons del canonge, hi afegí dos més, servats al Ms. 1.112 de la Biblioteca de l'Abadia de Montserrat (BM). Madurell conegué l'existència del BM Ms. 1.112 gràcies a les indicacions personals d'Anscari Mundó, que, llavors, preparava una edició dels dos sermons de Felip de Malla que es troben en aquell manuscrit (Madurell 1964: 530), edició que tanmateix, no degué enllestir. Els textos del BM Ms. 1.112 són els sermons *In commemoratione omnium fidelium de purgatorio*, construït a partir del tema «Salvus erit sic tamen quasi per ignem» (1a Corintis 3: 15), i el que ara editem, el *Sermó de la Immaculada Concepció*, desenvolupat a partir del versicle bíblic «Mulierem fortem quis invenient procul et de ultimis finibus pretium eius» (Proverbis 31: 10).

Així mateix, Madurell apuntava que el BC Ms. 465, que conté el manuscrit de la primera part del *Memorial*, i el Bc Ms. 466, que en recull divuit sermons, possiblement, eren els mateixos que Villanueva detectà a la biblioteca de Betlem (1964: 32). Ara bé, això no és possible, ja que tots els volums de la dita biblioteca que Villanueva hi referència són impresos, i l'única obra de Felip de Malla de què Villanueva donava notícia era la “Primera part del llibre apellat Memorial del peccador remut” (Villanueva 1803-52: 18, 275-76).²

Per la seua banda, Martí de Riquer, a pesar que referenciava el BM Ms. 1.112 i el BC Ms. 466, desconeixia el contingut del primer, perquè, segons afirmava, al conjunt de sermons que contenen aquests dos manuscrits, «cal afegir-hi el “Sermó de la Immaculada Concepció de la Verge Maria, fet per lo reverend mestre parisenc mestre Felip de Malla”, pronunciat “en Barcelona, a Santa Maria de

---

2 Molt probablement, l'exemplar del *Memorial* que va veure Villanueva a la biblioteca de Betlem pertanyia a l'edició de Barcelona de 1495. La transcripció de Villanueva, igual que la impressió de Barcelona, conté la variant «Ardiaca de Panadés», que contrasta amb la variant de l'edició de Girona de 1483, en què podem llegir «Ardiaca de Penedés».

la Mar”, que s’edita a l’incunable imprès a València el 1488 a instàncies de Ferran Dies», incunable que, segons Riquer, «sembla donar el sermó sencer» (Riquer 1985 [1964]: 261, nota 23). Presentava, doncs, el sermó de l’incunable de Ferran Dies com una altra obra de Felip de Malla que calia afegir al seu repertori de sermons. Això no obstant, el sermó que edita l’imprés de 1488 és el mateix que conserva el BM Ms. 1.112.

Aquesta circumstància sí que la va tenir en compte Josep Perarnau al volum introductori de la *Correspondència política de Felip de Malla*. Hi dedicava un capítol a l’obra escrita del religiós i, a l’apartat de peces oratòries no datades, hi anotava el *Sermó de la Immaculada Concepció de la Verge Maria*. S’hi referia a ambdues versions, identificant-ne una versió completa, la del manuscrit, i una d’abreujada, la de l’incunable de 1488 (Perarnau 1978: 92-93). A partir de Perarnau, els autors que han referit les dues versions d’aquest sermó ho han fet, més o menys, amb els mateixos termes, identificant-ne una versió íntegra i una d’abreujada (Pujol 2015: 374, nota 43; BITECA texid 1730).

Per tant, el text que editem s’ha conservat, principalment, en dos testimonis: la còpia manuscrita del BM Ms. 1.112 i la versió inclosa en l’incunable *Obra en prosa sobre la veríssima Immaculada concepció de la Mare de Déu*, estampat a València per Lambert Palmart i patrocinat per Ferran Dies (1488). Aquest incunable és el segon d’una trilogia d’impresos, fruit de tres certàmens que se celebraren a València els anys 1486, 1487 i 1488, tots tres a expenses de Ferran Dies. Cadascun d’aquests tres incunables s’estamparen l’any immediatament posterior al de la celebració del certamen del qual procedien.³

Martos (2024) explica els motius pels quals Ferran Dies decidí incloure el Sermó de la Immaculada Concepció, de Felip de Malla, a l’incunable de 1488. Entre els motius, destaca l’eliminació d’algunes obres que haurien participat al certamen i que formaven part del projecte inicial d’aquella edició. De fet, el pla original degué ser la publicació d’una antologia de textos presentats al certamen anterior, incloent-hi l’obra guanyadora, de Bartomeu Dimas (Martos 2022: 153-57). El fet de no incloure-hi aquelles obres motivà que, per a omplir el buit que s’havia generat, Dies elegís aquest sermó de la Immaculada Concepció.

Però el responsable de l’edició de l’incunable va haver d’adaptar el *Sermó de la Immaculada* per poder encabir-lo a l’imprés. En aquest sentit, en un treball recent (Mompó 2024), a partir de l’estudi ecdòtic de les variants, hem caracteritzat la variació que s’ha produït en l’incunable per concloure que la versió impresa no es tracta, simplement, d’una versió abreujada. Hi hem identificat les intervencions editorials originades amb una voluntat de regularitzar-ne l’ortografia, fixar-hi un model lingüístic i adaptar el text als lectors potencials. Però, sobretot, hi analitzem la manipulació

---

³ Sobre l’incunable fruit del primer certamen, publicat en 1487, vegeu Martos (2018, 2019a, 2019b, 2019c). Per al estudi material de l’imprés de 1488, només accessible gràcies a la reproducció fotogràfica d’un microfilm dels anys 60, també perdut, vegeu Martos (2021). L’estudi dels continguts i del procés d’edició, a Martos (2022). Per a l’imprés sorgit arran del tercer dels dits certàmens, vegeu Martos (2020). Una visió conjunta dels certàmens poètics valencians del segle XIV al XIX a Ferrando (1983).

editorial en el procés de selecció a l'hora d'eliminar determinats fragments del text per encabir-lo en l'espai de què es disposava al volum imprés.

I, encara, hi ha alguns testimonis circumstancials més d'aquest sermó. O, millor, dit, d'un fragment específic del sermó. Hem vist que la fama de l'oratori de Felip de Malla va propiciar que un sermó seu s'edités a l'incunable de 1488. La fortuna editorial d'aquest certamen ajudà al fet que el renom del canonge persistís en el temps. Per a Rubió i Balaguer, aquesta fama «encara durava al segle XVI, i a València, car en una pragmàtica impresa en aquella ciutat el 1568 apareix, al final, una Oració de Mestre Felip de Malla» (Rubió i Balaguer 2006 [1984]: 263-64). L'oració que recull aquella pragmàtica és un fragment del Sermó de la Immaculada i depèn directament de la versió de l'incunable.

El text a què es referia Rubió i Balaguer és la pragmàtica promulgada a València, en 1394, pel rei Joan I d'Aragó. És un text legislatiu en què el rei prohibeix expressament les manifestacions públiques en contra de la Puríssima i exhorta els súbdits a celebrar perpètuament la festivitat de la Immaculada Concepció (Requesens 2014-2016: 676 i 711). A més, aquella oració rimada de Felip de Malla, no només es conserva en la referida edició de 1568, sinó que també és present a les portades de les edicions de la pragmàtica impreses ca. 1518, ca. 1618 i 1619. En un altre lloc (Mompó 2025), hem delimitat i caracteritzat els testimonis d'aquesta oració rimada i n'hem estudiat les variants. Hi demostrem, igualment, que les impressions de ca. 1618 i 1619 són, en realitat, dos estats d'una mateixa edició. Per aquest motiu, en aquell treball i en aquesta edició d'ara hem tingut en compte el testimoni de 1619 i hem bandejat l'estat anterior, de ca. 1618, perquè no conté cap variant en l'oració rimada respecte del de 1619, amb el benentès que podríem haver procedit a la inversa sense que això n'afectés el resultat.

Així doncs, en la nostra edició, utilitzem com a base el text del BM Ms. 1.112 perquè és el testimoni que conserva més quantitat de text i el que, generalment, en les variants textuais, ofereix la lliçó més adient. A l'aparat crític, en confrontem les variants textuais amb les de l'incunable editat per Ferran Dies (1488) i amb els textos impresos a les referides edicions de la pragmàtica. A les notes de l'aparat crític, identifiquem les variants dels diferents testimonis amb una M per al text del BM Ms. 1.112 i una I per al de la versió de l'incunable de 1488. Per al fragment de l'oració rimada, hi afegim les variants de les distintes edicions de la pragmàtica, que identifiquem a partir de l'any d'impressió, això és, 1518, 1568 i 1619.

3 Anàlisi literari: estructura i possibles fonts

Pel que fa a l'estructura, el *Sermó sobre la Immaculada Concepció* de Felip de Malla presenta una distribució tripartida i asimètrica. En aquest sentit, el sermó ofereix una introducció inusualment extensa, que l'autor teixeix entorn trenta invocacions marianes, encapçalades per la interjecció *o!*, la majoria de les quals, al seu torn, està amplificada amb diversos epítets més. Valga d'exemple d'això mateix la primera invocació:

O, Maria, senyora, stela de la mar, il·luminant, il·luminada, il·luminativa, mar de l'amant (*sic enim interpretatur in siro et ebreo sermone*), Mare de Déu (*ut statuit Leo in concilio generali*). E aquest és lo seu pus noble títol, car inporta major acostament ab la font de pau, de gràcia e de vida, axí com allò és pus calt que a la font de calor és pus acostat), Verge e mare de dignitat infinida (f. 116r).

Aquest mecanisme, més enllà d'un element estètic, permet al sermonador aprofundir en tota una sèrie de característiques marianes impregnades de significats teològics i simbòlics, que va desplegant al llarg de cadascuna de les invocacions. Empra, doncs, una rica varietat d'epítets per a referir-se a Maria, i amb cadascun d'aquests en destaca un aspecte particular de la seua natura i del seu paper teològic. Es tracta, per tant, d'un simbolisme que vertebrarà tota la part inicial del sermó.

Entre aquestes invocacions marianes, n'hi ha un grup relativament important que tenen a veure amb personatges o divinitats de l'antiguitat clàssica, per exemple, quan compara Maria amb «santa Minerva sapiencial» (f. 118r), bo i destacant-ne la saviesa. Així mateix s'hi refereix com a «Pal·las, dona victorial» (f. 118r). Teològicament, la comparació amb Pal·las Atena, deessa grega de la saviesa i la guerra, subratllaria la victòria de Maria sobre el pecat original. Igualment, Felip de Malla invoca les Muses en relació amb Maria, que en resulta, doncs, la font d'inspiració divina i de saviesa. Al sermó, a més de les referències a les Muses i a figures com Minerva i Pal·las, també podem trobar altres al·lusions a l'antiguitat clàssica, per exemple, en descriure Maria com a «sposa del déu Júpiter» (f. 119r) o «Diana, esposa del sol» (f. 117v); però també amb «Casta Lucina, mare del déu Apol·lo» (f. 116r). D'aquesta manera, amb les invocacions relacionades amb l'antiguitat clàssica, Felip de Malla recopila les característiques principals de personatges mitològics del món clàssic, que convergeixen, de manera renovada i millorada, en la figura de Maria, això és, la saviesa, la victòria sobre el pecat, la màxima font d'inspiració, la castedat i el fet de ser, alhora, mare i esposa de Déu.⁴

A banda de les dites invocacions, un altre element destacat en aquesta introducció és l'abundància de metàfores nàutiques. Per exemple, la primera invocació descriu Maria com «stela de mar, il·luminant, il·luminada, il·luminativa» (f. 116r). Aquí, Felip de Malla recorre al tòpic marià de la «Stella Maris», com a l'estel que guia els mariners a bon port. Es tracta, doncs, d'una metàfora nàutica allò amb què Felip de Malla inicia el seu sermó. I això mateix, les metàfores nàutiques, seran l'element vertebrador que donarà forma al final de la introducció, de manera que Felip de Malla delimita la introducció, pels dos extrems, a través d'aquestes metàfores del món de la mar.⁵ Aquest fet es constata quan l'autor prega a Maria que el guie al llarg de l'homília que ha de pronunciar, ja

---

4 La presència abundant de referències a personatges mitològics o poetes i filòsofs del món antic es pot resseguir al llarg de tota l'obra literària de Felip de Malla. Vegeu, en aquest sentit, Pujol 2015: 384-388.

5 Per a la importància de les imatges nàutiques en l'obra de Felip de Malla, vegeu Pujol (1994b). Una mostra d'això mateix, al següent fragment del *Sermo de santa Eulàlia*: «Bé conec que tu vols navegar en la gran mar de predestinació. Consell-te que en tan gran golf te metes en la nau de l'Església» (Pujol 1994b: 278)

que la seua intenció és donar fonament amb les seues paraules a una «bella opinió en honor de la Verge Maria» (f. 120v):

Alsa la vela de la mia fiança, sosté la ànchora de la mia speranza, té lo govern, regex la mia vida, sies gabiera per contemplació [...] sia mon vent la tua temprança, sia prudència mon sest e mon arbitre [...] Car vull navegar novell mariner per mar inussitada e fondar una nova e bella opinió en honor de la Verge Maria [...] E no's maravell algun si, desemperant los vestigis d'alguns grans e solempnes doctors, vull metre la proa per altre part, seguint un vent secret de l'Sperit Sant, lo qual no he oÿt ací preïchar en trona ne guayre sovint disputar en scola [...] Ara, Verge, sies tu mon pilot, mon torsimany, mon doctor e ma guia e mon stel e ma philosophia (ff. 119r-120v).

Tal com s'ha dit més amunt, l'autor enllesteix la introducció del sermó amb una oració rimada, que serveix de frontissa entre la primera i la segona part de l'homília, una proposta poètica edificada a partir de la invocació mariana per excel·lència: l'Ave Maria (f. 120v). D'aquesta manera, Felip de Malla posa fi a la part introductòria del sermó i obri pas a la segona gran secció, amb el desenvolupament del tema *Mulierem fortem quis invenient*.

L'estructura de la segona part del sermó es basa en tres consideracions principals que Felip de Malla anuncia al començament de la secció, tres consideracions, o contemplacions, que li permeten, a través d'una divisió, novament, tripartida, d'organitzar-ne el contingut teològic. Així doncs, la primera consideració, inquisitiva, tracta el concepte del pecat original i la seua transmissió; la segona, recitativa, exposa les opinions de teòlegs antics sobre la concepció de Maria, i la tercera, declarativa, reafirma la tesi central del sermó: que Maria va ser totstemps preservada del pecat original. D'aquesta manera ho sintetitza a l'inici de la segona secció de l'homília:

La primera serà inquisitiva, e demanarà què és peccat original, e com pot davallar de Adam en tota la sua generació [...] La segona serà recitativa de la opinió de molts doctors antichs qui han scrit que la Verge Maria fou consebuda en peccat original [...] La terça consideració declara que la mare de Déu, com a vexel preciós de l'Altisme, del peccat original és stada preservada (f. 121v).

A més, Felip de Malla, en aquesta secció, utilitza el recurs didàctic i narratiu de les visions oníriques, que, a més, funcionen com a dispositiu estructural, atès que faciliten el pas d'una contemplació a la següent. En aquest sentit, l'autor fa ús de tres escenes separades:

En la primera visió, el narrador es troba reclòs al seu estudi, meditant entorn la matèria del pecat original, quan és transportat en somnis a un meravellós auditori, on la Teologia, personificada com a l'emperadriu de les ciències, llig textos de diverses autoritats teològiques i bíbliques per a introduir el concepte del pecat original:

Contemplant yo en mon studi, lo qual és fort e gran, applicació de l'enteniment a scrutini de alguna cosa sobre la matèria del peccat original, yo·m trobí en sperit dins un marevellós auditori en lo qual, en una cadira, legia l'emperadriu de les sciències, Theologia [...] E legia [...] lo test de Salamon: «*Mulierem fortem et caetera*» (f. 122r).

Poc després se li apareixen les muses Clio, Euterpe i Melpómene, que transporten el narrador a la Universitat de París, on, encara en somnis, presencia la lectura de textos de part de vuit autoritats teològiques medievals. Així, en aquella visió, llegeixen sobre el concepte del pecat original els teòlegs Pere Llobard, Tomàs d'Aquino, Bonaventura da Bagnoregio, Albert el Gran, Alexandre d'Hales, Henric de Gant, Joan Escot i Nicolau de Lira:

Tres donzellas de la sua scola, la una, Clio, que vol dir primera cogitació de aprendre; la segona, Euterpe, que vol dir delectació en lo dit aprendre; la terça, Melpomene, que vol dir meditació e investigació per aprendre, meteren-me en les scoles theologals de l'Studi de París dients: «Tu no bastas a comprendre per tu matex aquest misteri ten alt, mas assignar t'em certs repetidors d'aquesta mahestrassa qui·t poran instruir» (f. 123r).

Una vegada s'hi explica què és el pecat original, i amb el pretext que es tracta d'un concepte complicat i gens fàcil d'assimilar, Felip de Malla trasllada la narració a la segona escena o contemplació:

E ací pendrà fi la primera contemplació, car finalment dels dessús dits doctors no traguí altra conclusió, e aquesta ab grans treballs de cogitació per la altitud de la matèria, la qual ells tractaven axí obscurament que vocables en romans no·m basten a suficient explicació (ff. 127v-128r).

En la segona visió, el narrador és escortat per aquelles tres muses a un altre auditori, on cinquanta teòlegs i doctors antics argumenten en contra de la Immaculada Concepció. Malgrat tot, potser a causa d'una errada en la transmissió textual, els testimonis només conserven els noms de 49 d'aquells teòlegs. Cal afegir-hi Anselm de Canterbury, que no se cita literalment, però sí que s'esmenta, entre aquells cinquanta teòlegs, el seu *Cur Deus homo* (f. 128r). I així, en aquell auditori, el narrador escolta els arguments, contraris a la Immaculada Concepció, de Bernat de Claravall, Joan Damascè, Isidor de Sevilla, Lleó I, Pere Llobard, Hilari Pictaviensis, Joan Crisòstom, Basili el Gran, Ciprià, Tomàs d'Aquino, Albert el Gran, Pere de Tarantasia, Pere de Paluda, Durand de Sant Porcià, Enric de Gorram, Nicolau de Gorram, Hug el cardenal, Joan Bricii, Nicolau de Traveto, Alexandre d'Hales, Bonaventura, Tomàs d'Hales, Bertran de la Turre, Nicolau de Lira, Ricard de Mediavilla, Pere Joan, Gerard Odonis, Joan de Rupella, Rigald de Rouen, Ramon de Penyafort, Gracià, Joan Glosador, l'Ardiaca del Roser, Hug de Pisa, Enricus Hostiensis, Joan Andreu, Guillem Durand, Joan Gaufredi, Innocenci III, Guillem d'Auxerre, Enric de Gant, Joan de Poliacò, Egidi de Roma, Guido d'Elna, Guillem de Mende, Joan Belleti, Bernat Oliver i els bisbes parisencs Maurici i Guillem.

De tots aquests teòlegs, l'autor en sintetitza deu arguments. Aquest recurs literari no sols aporta un grau més d'autoritat al sermó, sinó que també permet a Felip de Malla exposar les bases d'aquells arguments contraris per, finalment, poder refutar-los més avant.

La tercera consideració del sermó conforma un esquema narratiu en què Déu, veient que s'acosta el moment de la redempció de la humanitat i el compliment de les profecies de l'Antic Testament, decideix convocar un consell general per tal d'elegir la manera com Jesucrist havia de venir al món. Abans d'iniciar el consell pròpiament dit, el Pare s'adreça al Fill i a l'Esperit Sant, els recorda el moment de la creació i els explica que, tot i que la intenció literal de crear l'home era el propi Adam, la intenció principal n'era l'encarnació de Jesucrist mateix. Per tant, de manera similar, la creació d'Eva com a ajuda per a Adam era, en realitat, una prefiguració de Maria, que, per tant, havia de ser creada sense pecat per poder participar de manera activa en l'encarnació del Fill. Una vegada s'ha establert aquest context, Déu reuneix al consell diví totes les virtuts i es procedeix a deliberar sobre quatre qüestions fonamentals:

La primera qüestió tracta sobre l'origen de Jesús, a saber, si havia de nàixer d'entre els justos o d'entre els pecadors. La resposta és que d'entre tots, perquè el Messies hauria de nàixer per a la redempció de tothom, ja que fins i tot els justos han nascut en pecat. La segona qüestió aborda si la concepció de Jesús hauria de ser per generació comuna o no. S'hi acorda que, a causa de la seua excel·lència, no hauria de ser per generació comuna, sinó per obra de l'Esperit Sant. La tercera qüestió es refereix a la virginitat de Maria, i es resol que aquesta hauria de romandre sempre verge. Finalment, la quarta qüestió aborda el tema central del sermó i tracta sobre la preservació de Maria de tot pecat, tant en la seua concepció com en l'esdevenidor. La resposta és afirmativa i s'hi argumenta que no pot ser d'altra manera, tant per l'honor del Fill com pel de la Mare, ja que la carn d'ambdós és, en essència, la mateixa.

Després d'aquestes deliberacions, Déu pren la paraula i explica com serà el procés de la generació humana en general, i estableix que l'ànima s'infondrà al cos masculí als 40 dies de llur concepció, mentre que per al cos femení, això esdevindrà als 80 dies. Tanmateix, d'aquesta llei, en fa exempts Jesucrist i Maria, que rebran l'ànima just en el moment mateix de la seua concepció. Així, amb aquest passatge didacticonarratiu, Felip de Malla resol qüestions importantíssimes sobre la naturalesa de Crist i de Maria, però, sobretot, determina les bases teològiques de la doctrina de la Immaculada Concepció, bo i presentant-la com a part del pla diví per a la redempció de la humanitat.

Finalment, després d'aquest bloc central, el sermó finalitza de manera breu, una mica abrupta, en un fragment en què, a mode de conclusió, Felip de Malla ofereix deu arguments per tal de contrarestar les opinions d'aquells que han escrit en contra de la Immaculada Concepció de Maria, tal com s'havien exposat al llarg de la segona visió.

Si fem una aproximació a les fonts, comprovem que Felip de Malla fa un ús extensiu de citacions bíbliques per defensar els seus arguments. En aquest sentit, el sermó inicia amb la cita «Mulierem

fortem quis inveniet» (Pr 31: 10). Aquesta referència serveix com a tema central, i destaca la recerca d'una dona virtuosa, prenent la Mare de Déu com a paradigma, en tant que totes les virtuts amb què Proverbis 31 descriu el prototip de dona virtuosa, Felip de Malla les associa directament amb Maria. A banda del tema, pròpiament dit, del sermó, s'hi poden detectar una multitud de citacions bíbliques literals, generalment en llatí, que recullen fragments del llibre dels Psalms, l'Eclesiàstic, Proverbis, Càntic dels càntics, Gènesis, Isaïes, Job, Baruc, Jutges, Daniel, Èxode, Malaquies, Nombres o, Ageu, així com el testament de Lluç, les cartes paulines o l'Apocalipsi de Joan. L'autor combina aquest domini bíblic amb referències a teòlegs com Pere Llombar, Tomàs d'Aquino, Sant Agustí, Alexandre d'Hales, Joan Escot o Nicolau de Lira, entre d'altres.

Felip de Malla estudià Teologia a la Universitat de París. Podem suposar-li, doncs, un ampli domini de totes aquestes fonts, les referències a les quals les hagués pogut extreure de nombrosos volums que haguessen contingut les obres dels dits autors, o, potser més bé, a partir de distints volums que n'haguessen fet un compendi. En aquest sentit, sobretot per a les dues primeres visions de la segona part del sermó, sobresurt, d'entre les línies de Felip de Malla, una possible relació amb un compendi medieval, el de la *Brevis Compilatio utrum beata et intemerata Virgo Maria in peccato originali fuerit concepta*, conservada al Ms.Vat. lat. 10.497. Es tracta d'un tractat anònim, contrari a la Immaculada Concepció de Maria, que es desenvolupa a partir d'una compilació breu de sentències d'autoritats teològiques contràries a la Puríssima.

Segons Jaume de Puig i Oliver, l'autor de la *Brevis compilatio* devia ser de Girona —o hi vivia— i degué escriure-la després del 1391, ja que es refereix al carmelità fra Felip Ribot com a ja difunt. Aquesta *Brevis compilatio*, a més, té bastants punts en comú amb una altra obra molt semblant, conservada al BC Ms. 716, el *Sacculus pauperis peregrini*, atribuïda a Nicolau Eimeric i que resulta una versió abreujada de la primera (Puig i Oliver 1983).

Doncs bé, la *Brevis compilatio* recull els textos de 50 autoritats, teòlegs medievals contraris a la Immaculada, el mateix nombre d'autors que, al somni del narrador del sermó, apareixen disputant sobre el tema. Els autors que apareixen al sermó i a la *Brevis compilatio*, això no obstant, no són exactament els mateixos. Hi coincideixen, però, 38, i l'ordre d'aparició d'aquestes autoritats en bona part del passatge de Felip de Malla presenta, igualment, coincidències amb l'ordre de la *Brevis compilatio*. Si sumem aquestes coincidències amb la llista d'autoritats que aporta una obra que depèn directament de la *Brevis compilatio*, el *Sacculus pauperis* de Nicolau Eimeric, n'hi afegiríem cinc més. Hi detectem al sermó, per tant, una llista de 43 autors contraris a la Puríssima que ben bé s'haguessen pogut extreure d'entre aquestes dues compilacions, que com hem dit, hi tenen una relació directa.

Parlem d'aquests 43 autors que Felip de Malla comparteix amb aquelles dues compilacions només com a integrants d'aquell consistori de cinquanta teòlegs que l'autor situa en la visió onírica. Però la xifra de coincidències augmenta si hi sumem les referències que apareixen a la resta del Sermó. Així, caldria afegir-hi Agustí, Ambrosi, Gregori i Joan Escot fins arribar, així, a les 47 coincidències. A més, bona part dels textos, tant bíblics com d'aquestes autoritats, que Felip de Malla cita a l'hora

d'exposar els arguments contraris a la Immaculada Concepció hi són presents en aquestes dues compilacions i, poc dalt o baix, amb els mateixos termes. No volem dir amb tot això que Felip de Malla disposés, concretament, d'alguna d'aquestes obres, però sí que és ben probable que tingués a mà una compilació que, més enllà d'oferir una llista de noms, reunís en un volum els arguments que el canonge pretenia de refutar al seu sermó. I aquesta compilació que devia tenir Felip de Malla no estaria, quant a la transmissió textual, gaire lluny de les versions contingudes a la *Brevis compilatio* o al *Sacellus pauperis*.⁶

4. Criteris d'edició

Editem el *Sermó de la Immaculada Concepció*, de Felip de Malla, a partir del BM Ms. 1112 perquè és l'exemplar que conserva més text i el que, en termes generals, recull el text més proper a l'original de l'autor. Regularitzem l'ús de u/v, de i/j i de c/ç, així com algunes confusions c/t. Accentuem els mots segons la normativa actual i fem servir la dièresi, excepte quan hi apareix una h antihiàtica amb aquesta mateixa funció: *debia*, *debien*, *febia*, *malebiran*, *reflubia*, *entristehir*, etc. Afegim a la llista actual de paraules amb accent diacrític la tercera persona del singular del present d'indicatiu del verb *haber*, quan apareix escrit sense *h* (*à*). Hi hem desenvolupat totes les abreviatures del manuscrit. Així mateix, separem les paraules, emprem el guionet i apostrofem segons les normes actuals. Marquem amb un punt volat les aglutinacions que no contempla la normativa actual. Indiquem al text la foliació del manuscrit entre parèntesis rectangulars, bo i distingint el recto i el verso amb les abreviatures *r* o *v*, respectivament, en superíndex.

En notes a peu de pàgina, despleguem l'aparat crític textual, on recollim les variants detectades, que, ben sovint responen a l'intervencionisme editorial a l'hora d'adaptar el text tant a l'espai material com al públic objectiu. En aquest sentit, l'aparat recull variants propiciades per un intent de regularització ortogràfica, adequació del model de llengua i modernització lingüística fruit del procés editorial. Així mateix, anotem divergències involuntàries provocades per errades, confusions i errors d'interpretació paleogràfica, presents tant al manuscrit com a l'incunable. Igualment, hi recollim les substitucions lèxiques, reformulacions, alteracions sintàctiques, i addicions, així com les intervencions fetes a l'incunable amb la voluntat d'abreujar el text.⁷ Aportem un segon aparat, en notes al final, que recull algunes explicacions, així com les anotacions marginals del manuscrit que no formen part del text, gairebé totes escrites per una mateixa mà, distinta de la del copista.

---

6 Vegeu l'edició de la *Brevis compilatio* a Puig i Oliver 1983. L'edició del *Sacellus pauperis* a Puig i Oliver 1992.

7 Per a l'anàlisi de les variants textuais entre ambdós testimonis, us remetem a Mompó (2024).

5. Bibliografia

- Balash, M. (ed. 1981-86) *Felip de Malla. Memorial del Pecador remut*, Barcelona, Barcino.
- Batlle, L. (1974) “Más datos sobre la imprenta incunable y los libreros de Gerona”, *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, 22, pp. 115-130.
- BITECA (1977) *Bibliografia de Textos Antics Catalans, Valencians i Balears*, Vicenç Beltran et alii (eds.), Berkeley, University of California, <https://philobiblon.upf.edu>.
- CT = 2000-2019. *Corpus Thomisticum*, Enrique Alarcón (ed.), Pamplona, Universidad de Navarra, <https://www.corpusthomicum.org>.
- DCVB = Alcover, A. M. / Moll, F. de B. (1926-1968) *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Palma, Editorial Moll, 10 vol, <https://dcvb.iec.cat>
- Dies, F. (ed. 1488) *Obra en prosa sobre la veríssima Inmaculada Concepció de la Mare de Déu*, València, Lambert Palmart.
- Ferrando, A. (1983) *Els certàmens poètics valencians del segle XIV al XIX*, València, Institució Alfons el Magnànim.
- Izquierdo, J. (2013) “El segon llibre del *Memorial del pecador remut* de Felip de Malla”, *Llengua & Literatura*, 23, pp. 7-44, <https://www.doi.org/10.2436/20.2502.01.60>
- Izquierdo, J. (2021) “Una aproximació a Jean Gerson i Felip de Malla com a mestre i deixeble”, en Anna Alberni Jordà (ed) “*Qui fruit ne sap collir*”. *Homenatge a la professora Lola Badia*, Barcelona, Universitat de Barcelona / Barcino, 3 vol. I: pp. 353-361.
- Laemmer, H. (1857) *S. Anselmi Cantuarensis Cur Deus Homo*, Berolini, Sumtibus Gust. Schlawitz.
- Llobet, J. (1996) “Aparició d'un fragment de l'incunable *Memorial del pecador remut* de Felip de Malla: Girona, 1483”, *Palestra Universitària*, 8, pp. 131-139.
- Madurell, J. M. (1964) “Mestre Felip de Malla”, *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, 30, pp. 499-626.
- Martos, J. L. (2018) “Fuentes poéticas incunables: el cancionero 87FD y Juan Tallante”, en Andrea Zinato and Paola Bellomi (ed.), *Poesía, poéticas y cultura literaria*, Como / Pavia, Ibis, pp. 523-533.
- Martos, J. L. (2019a) “Materialitat i errors de composició d'un incunable poètic (b2/87FD): la rendibilitat ecdòtica”, *Magnificat. Cultura i Literatura Medievals*, 6, pp. 165-84, <https://doi.org/10.7203/MCLM.6.15318>
- Martos, J. L. (2019b) “Estructura de un incunable poético: la Obra de la Sacratíssima Concepció de la intemerada Mare de Déu”, *Hispanófila*, 187 pp. 145-162, <https://doi.org/10.1353/hsf.2019.0059>
- Martos, J. L. (2019c) “Los ejemplares del incunable poético 87FD”, en María Jesús Lacarra et alii (eds), *Literatura medieval hispánica. Libros, lecturas y reescrituras*, San Millán de la Cogolla, Cilengua, pp. 753-768

- Martos, J. L. (2020) “Exemplar(s) d’un incunable trobat: Orationes ad laudem Purissime Conceptionis Virginis Marie (València, Lambert Palmart, 1489)”, *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, 74, pp. 113-133.
- Martos, J. L. (2021) “Obra en prosa sobre la veríssima immaculada concepció de la Mare de Déu (València, Lambert Palmart, 1488): estudio material de un incunable perdido”, *Revista de Literatura Medieval*, 33, pp. 133-161 <https://doi.org/10.37536/RLM.2021.33.0.91080>
- Martos, J. L. (2022) “Contenidos y génesis de un incunable perdido. Obra en prosa sobre la veríssima Inmaculada Concepció de la Mare de Déu”, en Anna Isabel Peirats (ed.) *Isabel de Villena i l'espiritualitat europea tardomedieval*, València, Tirant lo Blanch, pp. 135-166.
- Martos, J. L. (2024) *Una trilogia de incunables immaculistas valencianos*, València, Ulteia.
- Mompó, J. (2024) “Variants i variacions en la impremta incunable: el *Sermó de la Immaculada Concepció*, de Felip de Malla”, *Magnificat*, 10, pp. 319-355.
- Mompó, J. (2025) “L’oració rimada de Felip de Malla: delimitació i fortuna editorial d’un nou poema incunable”, *Revista de Cancioneros Impresos y Manuscritos*, 14, en premsa.
- Narro, A. (2010) “Aspectes del tractament de fonts al *Memorial del pecador remut* de Felip de Malla”, en Esperança Borrell / Lambert Ferreres (eds.) *Artes ad Humanitatem*, Barcelona, Secció Catalana de la SEEC / Diputació Provincial de Tarragona, 2 vol. II: pp. 273-338.
- Perarnau, J. (1978) *Felip de Malla. Correspondència política*, Barcelona, Barcino.
- Perarnau, J. (2002) “La lletra de Felip de Malla informant el rei Alfons del terratrèmol de la Candelera, 1428”, *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 21, pp. 665-670.
- Perarnau, J. (2008) “Felip de Malla, president de la Generalitat de Catalunya, defensa la vila de Cervera de les vel·leïtats dels Trastámara”, *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 27, pp. 87-113.
- Puig i Oliver, J. (1983) “La Brevis Compilatio utrum beata et intemerata Virgo Maria in peccato originali fuerit concepta. Edició i Estudi”, *Arxiu de textos catalans antics*, 2, pp. 241-318.
- Puig i Oliver, J. (1992) “El Saccellus pauperis peregrini de Nicolau Eimeric, O.P. Edició i estudi”, *Arxiu de textos catalans antics*, 11, pp. 181-207.
- Pujol, J. (1994a) “Els trobadors estudiosos segons Felip de Malla”, en Carlos Romero / Rossend Arqués (eds.), *La cultura catalana tra l'umanesimo e il barocco. Atti del V Convegno dell'Associazione Italiana di Studi Catalani*, Pàdua, Programma, pp. 191-208.
- Pujol, J. (1994b) “La poètica nau de l’enteniment i el naufragi d’Ulisses. Opinions, teologia i poesia a l’obra de Felip de Malla”, *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, 44, pp. 275-302.
- Pujol, J. (1996) “Psallite sapienter: la gaia ciència en els sermons de Felip de Malla de 1413. Estudi i edició”, *Cultura neolatina*, 56, pp. 177-250.

- Pujol, J. (2015) “Felip de Malla”, en Àlex Broch (ed.) *Història de la literatura catalana*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana / Editorial Barcino / Ajuntament de Barcelona, 9 vol. III: Lola Badia (ed.), *Literatura medieval (III): segle XV*, pp. 370-390.
- Redondo, J. (2011) “Herois i sants al *Memorial del pecador remut* de Felip de Malla”, en Ángel Narro / Jordi Redondo (eds.), *Les literatures antigues a les literatures medievals*, Amsterdam, Hakkert, 2 vols, II, pp. 225-242.
- Riquer, M. de. (1985 [1a ed. 1964]), “Felip de Malla”, en Martí de Riquer / Antoni Comas / Joaquim Molas (eds.), *Història de la literatura catalana*, Barcelona, Arie), 11 vol. IV: pp. 247-285.
- Rubió i Balaguer, J. (2006 [1a ed. 1949]), *Història de la literatura catalana*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 3 vol.
- Villanueva, J. (1803-1852) *Viage literario a la Iglesias de España*, Madrid / Valencia: Imprenta Real / Imprenta de Oliveres / Imprenta de la Real Academia de la Historia.

6. Edició crítica

Sermó de la Inmaculada concepció de la Verge Maria fet per lo reverent mestre parisiench mestre Felip de Malla¹

[116^r] *Mulierem fortem quis invenient procul et de ultimis finibus pretium eius. Scripsit hec verba rex Salomon Proverbiorum 31² capitulo.*

O, Maria, senyora, stella³ de la mar, il·luminant, il·luminada, il·luminativa, mar de l'amant (*sic enim interpretatur in siro et ebreo sermone*), Mare de Déu (*ut statuit Leo in concilio generali*).⁴ E aquest és lo seu pus noble títol, car inporta major acostament ab la font de pau, de gràcia e de vida, axí com allò és pus calt que a la font de calor és pus acostat), Verge e mare de dignitat infinida.⁵ *Vide quid dicis, nihil⁶ infinitum nisi solus Deus.* Guarda't de sobrelaus, la dignitat et regalia de la deïtat no la transports en la creatura, car açò seria idolatrar. E és scrit: «*Gloriam meam alteri non dabos*».⁷ *Respondeo: Verum est essentialiter et intrinsece, sed extrinseca denominatione⁸ tria creata sunt infinite dignitatis, scilicet virgo mater, quia mater Dei; beatitudo creata, quia coniungens Deo formaliter, et humanitas Christi, quia unita verbo ypostatice (hec Thomas, parte prima,⁹ questio 25,¹⁰ articulo finali).*

---

1 Sermo de la inmaculada concepcio de la verge maria fet per lo reverent mestre parisiench mestre felip de malla] om. M

2 31] xxxi I

3 stella] stela I

4 ut statuit leo in consilio generali] ut statutum est in concilio generali I

5 e aquest es lo seu pus noble titol car inporta major acostament ab la font de pau de gracia e de vida axi com allo es pus calt que a la font de calor es pus acostat verge e mare de dignitat infinida] e aquest es lo seu pus noble titol a la verge e mare de dignitat infinida I

6 nihil] nichil M

7 Guarda't de sobrelaus la dignitat et regalia de la deïtat no la transports en la creatura car aço seria idolatrar e es scrit gloriameam alteri non dabo] om. I

8 denominatione] demonstratio M

9 prima] 1 I

10 25] xxvi I

O, enemiga del regne de peccat. 2¹¹ *ad Corinthios* 6:¹² «*Que societas luci ad tenebras*». *Quomodo ergo possunt esse simul*¹³ *in uno subiecto virgo et originale peccatum cum ipsam venerit ad destruendum peccatum. Quomodo eternaliter dilecta potuit esse ffilia*¹⁴ *ire per originale peccatum antequam esset nata erat dilecta. Psalmo 44:*¹⁵ «*Concupiscet Rex decorem tuum*»; *Ecclesiastici 24:*¹⁶ «*Ab initio et ante secula creata sum*». *Proverbiorum 8:*¹⁷ «*Nondum erant abissi et peccatum et ego iam concepta eram*». *Ergo eius conceptio in predesti-* [116^v] *natione divina precessit*¹⁸ *peccatum precessione ordinis vel nature. «Possessa a Deo ab initio viarum suarum» (Proverbiorum 8), ergo non potuit possideri a diabolo, «quia cum fortis armatus et caetera» (Luce II).*¹⁹

O, emperadriu del flamegant Olimpo,²⁰ *quia Regina celi cantat Ecclesia*. O, sendera de perfecció,²¹ la qual qui no seguex²² camina fora via de venir a ffi²³ de glòria et de fruició. *Ecclesiastici 24:*²⁴ «*In me omnis gratia vite*». No va a Jesús algú sinó per la via per la qual ell és vengut a nós,²⁵ *quia eadem est via a Thebis ad Athenas et ab Athenis ad Thebas, ut dicit philosophus*.²⁶ Canal feta no per àls, sinó per aygua tan pura (*Ecclesiastici 24*)²⁷ no pot ésser stada²⁸ entacada d'original sutzura; via ffeta²⁹ per ministrar

---

11 2] ii I

12 6] vi I

13 simul] om. I

14 ffillia] filia I

15 44] xliiii I

16 24] xxiiii I

17 8] viii I

18 precessit] precesserit I

19 Possessa a deo ab initio viarum suarum (Proverbiorum 8) ergo non potuit possideri a diabolo quia cum fortis armatus et caetera (Luce II°) om. I

20 Olimpo] Olipo I

21 perfeccio] perfectio I

22 seguex] segueix I

23 ffi] fi I

24 24] xxiiii I

25 nos] nosaltres I

26 quia eadem est via a thebis ad athenas et ab athenis ad thebas ut dicit philosophus] om. I

27 24] xxiiii I

28 stada] om. M

29 ffeta] feta I

lum no pot ésser foscha³⁰ ni obscura. Job 38:³¹ «*Nosci³² per quam viam spargitur³³ lux*». Via feta per trobar <Déu> gràcia no pot ésser subjecte a peccat; via a trobar Déu no pot ésser per lo dimoni calciguada. Una font, segons diu sant Jacme, no pot destil·lar aygua dolça e amar[g]a. No pot ésser malalta aquella la qual sola ha Déus posada per ésser via a trobar sanitat, ni pot ésser aquest seu aur axí pur encamerat ni alchamat. *Quia scriptus est Exodus 25: «Facies mensam de lignis cethim et in aurabis eam auro purissimo».* *Et quia ligna cethim sunt inputribillia non ffuit in vir-* [117e] *gine ulla putredo peccati, ubi significatus adventus anime purissime in corpore puro.* Via feta no pot ésser stada en part de scisma *sub capite diabolo*.³⁴

O, nardus humil, de mil odors de virtuts insignida, la³⁵ qual has³⁶ inclinat lo verb transcendent a incarnació³⁷ e a sacramental nutrició en lo sagrament de l'altar, lo qual és sagrament³⁸ de gràcia e de vida. ¿Com pot ab tu habitar original infecció,³⁹ la qual est stada feta per ésser subjecte de tan miraculosa operació ans que lo rey dels reys devallàs en ton ventre? Eres⁴⁰ tu, Verge, pura en lo instant primer de ta creació. «*Adhuc erat rex in accubitu⁴¹ suo, cum nardus tua dedit odorem suum*» (Canticorum, 1⁴²).

O, casta Lucina, mare del déu Apol·lo, aquella de la qual feu lo seu càntich la sibil·la Cumana. 10⁴³

---

30 foscha] fosca I

31 38] xxxviii I

32 Nosci] Nosti I

33 spargitur] spergitur I

34 via feta per trobar <deu> gracia no pot esser subjecte a peccat via a trobar deu no pot esser per lo dimoni calciguada una font segons diu sant jacme no pot destillar aygua dolça e amara no pot esser malalta aquella la qual sola ha deus posada per esser via a trobar sanitat ni pot esser aquest seu aur axi pur encamerat ni alchamat quia scriptus est exodus 25 facies mensam de lignis cethim et in aurabis eam auro purissimo et quia ligna cethim sunt inputribillia non ffuit in virgine ulla putredo peccati ubi significatus adventus anime purissime in corpore puro via feta no pot esser stada en part de scisma sub capite diabolo] om. I

35 la] lo M

36 as] has I

37 incarnacio] incarnatio I

38 lo qual es sagrament] om. I

39 infeccio] infectio I

40 eres] erest I

41 accubitu] acubitu M

42 2 M] ii I

43 10] x I

*De civitate Dei Augustini*⁴⁴ et *Virgilius in Bucolicis*: «Ultima, Cumeis»,⁴⁵ et sequitur: «Casta fave Lucina». Si casta, nunquam per originale peccatum⁴⁶ abesit diabolo. Certe sicut sacerdotes non poterant antiquitus habere uxores que alteri adhesissent viro, sed⁴⁷ virgines; ita⁴⁸ non decebat Deum patrem accepisse sponsam Mariam si per originale peccatum umquam adhesisset diabolo.⁴⁹ Non enim potuit sponsus virginis spirituale contrahere bigamiam si Ecclesia non potest defficere in toto et ipsa fuit, aliter totum Ecclesie vester semper fuisse sine peccato nec era habilem [117^v] puella pro sacerdote si disisset carnem in populo.⁵⁰

O, Verge, dampnat és aquell al qual tu no vals,⁵¹ axí com és orb aquell al qual lo sol no aprofita. Verge, lo teu ventre és cast e may no fon⁵² mentider ne subjecte⁵³ a peccat, car Déu l'à preservat, que⁵⁴ de aquell pres carn. O, gent christiana, girats los ulls a la sua splendor, tanta virtut no ha admixtió de ombra ni tenebre. Los qui la lohen alt en los cels viuran ab gran honor.⁵⁵

O, clara Diana, sposa del sol. *Malachie 4*: «*Sol justicie*». O, panonera⁵⁶ de la gent cristiana.⁵⁷ O, singular patrona dels reys d'Aragó, qui han instituït la tua sagrada concepció en lurs regnes et terres ésser celebrada. O, protectora de la gent catalana, d'águila triumphal, la qual jamay a la vista del sol no est enfaleguada tostemp lo has mirat sens sadàs de peccat. La tua vista de aquell no ffon jamay esclusa, car tostemp est stada Rachel, e jamay no fust per peccat Lia laguanyosa. Tantost com te vehé, te amà lo gran patriarcha Jacob. Aquest és Jesús, qui eternalment te ama, donchs tostemp fust bona,

---

44 augustini] augustinus M

45 cumei] tumei I

46 peccatum] om. M

47 sed] om. I

48 ita] om. M

49 umquam adhesisset diabolo] adhesisset un quam diabolo M

50 non enim potuit sponsus virginis spirituale contrahere bigamiam si ecclesia non potest defficere in toto et ipsa fuit aliter totum ecclesie vir semper fuisse sine peccato nec era habilem puella pro sacerdote si disisset carnem in populo] om. I

51 vals] vols M

52 fon] feu M

53 subjecte] subject M

54 que] qui I

55 o gent christiana girats los ulls a la sua splendor tanta virtut no ha admixtio de ombra ni tenebre Los qui la lohen alt en los cels viuran ab gran honor] om. I

56 panonera] patrona I

57 cristiana] crestiana I

car la sua amor fa la persona bona.⁵⁸ Girats⁵⁹ los ulls⁶⁰ a la valor tan⁶¹ gran. O,⁶² fills de Adam, qui passats⁶³ per la via del tem- [118^r] pestuós setgle, alsats⁶⁴ les veles de la vostra sperança, sostenits-vos⁶⁵, pus⁶⁶ ella és fermansa,⁶⁷ no periré⁶⁸ jamay si la reclam.⁶⁹

O, santa⁷⁰ Minerva sapiencial, tu qui trespasses⁷¹ sciència thebana e est pus alta⁷² que l'antiga Ysis, reyna egipciana, la qual als aràbichs donà les notes e karactes de⁷³ lurs primeres letres, (*vide de ista 18⁷⁴ De Civitate Dei*), car tu no ignores res que saber se puxa per altra creatura, car ¿com pot res ignorar aquella la qual ha tengut tot saber dins lo seu ventre sots la clau de la virginitat?⁷⁵

---

58 o singular patrona dels reys d'arago qui han instituit la tua sagrada concepcio en lurs regnes et terres esser celebrada o protectora de la gent catalana d'aguila triumphal la qual jamay a la vista del sol no est enfaleguada tostemps lo has mirat sens sadas de peccat la tua vista de aquell no ffon jamay esclusa car tostemps est stada rachel e jamay no fust per peccat lia laguaniosa tantost com te vehe te ama lo gran patriarcha jacob aquest es jesus qui eternalment te ama donchs tostemps fust bona car la sua amor fa la persona bona] om. I

59 girats] girau I

60 ulls] hulls I

61 tan] ten M

62 o] om. M

63 passats] passau I

64 alsats] alçau I

65 sostenits vos] sosteniu vos I

66 pus] puys I

67 fermansa] fermosa I

68 perire] perirem I

69 reclam] reclamam I

70 santa] sancta I

71 trespasses] transpasses I

72 alta] apta I

73 notes e karactes de] om. I

74 18] xviii I

75 car com pot res ignorar aquella la qual ha tengut tot saber dins lo seu ventre sots la clau de la virginitat] om. I

O, Pal·las, dona victorial, car tostemps has vençut⁷⁶ e may no fust vensuda.⁷⁷ Peccat te ha combatuda, mas no t'ha abatuda.⁷⁸ Ans tota culpa original, venial e mortal és stada de tu pus remoguda que lo fons de la terra del cel imperial. Quia cum fortis armatus, id est⁷⁹ Christus, custodit atrium suum et virginem⁸⁰ in pace sunt omnia que possidet. Donchs lo rey Sathan no hac jamay bul·la expectativa de culpa al teu sant⁸¹ palau, ne'n pres pecessió,⁸² car en peccat no fust⁸³ tu concebuda, ans est privilegiada d'aquella ley: «*In peccatis concepit me, mater mea*». Car justa cosa era que aquella la qual era creada per ésser mare de <Déu> gràcia no fos⁸⁴ filla de peccat.

O, destruïdora de la serp infernal, la qual [118^v] lansa⁸⁵ lo mortal verí en les orelles d'Eva, *non immerito scriptum est: «Ipsa conteret caput⁸⁶ tuum»* (Genesis 3⁸⁷). *Capud in peccatum originale, quod est origo peccatorum in homine.*

O, privilegiada en art gramatical, fahent⁸⁸ mudança de la letra muda a la⁸⁹ letra vocal per consonança de la⁹⁰ nostra natura en⁹¹ un supòsit⁹² ab lo rey eternal, qui·s feu factura sua en aquell seny del qual dix Sant Johan: «E lo verb s'és fet carn» (*Iohannis 2⁹³*).

---

76 has vençut] vençist I

77 fust vensuda] fuist vençuda I

78 abatuda] vensuda M

79 id est] et M

80 custodit atrium suum et virginem] atrium suum et virginem custodit I

81 sant] sanct I

82 pecessio] possessio I

83 fust] fuist I

84 ffos] fos I

85 lansa] lança I

86 capud] caput I

87 3] III I

88 fahent] faent I

89 a la] en I

90 la] om. I

91 en] he M

92 suposit] supposit I

93 2] II I

O, santa⁹⁴ musa e font prudencial. Tu, Clio; tu, Europe;⁹⁵ tu, Melpòmene; tu, Talia; tu, Polímnia;⁹⁶ tu, Èratho;⁹⁷ tu, Tersícore;⁹⁸ tu, Urònia;⁹⁹ tu, Calíope. Car qui vol sciència e virtuts del gran Júpiter inpetrar¹⁰⁰ e a tu no recorre vol sens ales volar e sens claror de colors judicar; sens fust, la mar passar, e navegar¹⁰¹ sens brúxola e sens stela, e sembrar en arena, e scriure sobre aygua glassada,¹⁰² e los vents per testimonis appellar.

O, centre dels justs; o, lluna sancta, prelada de la nit; o, sol meridià; o, Phebea; o, Titana; o, Lotam, inextinguible, superlativa a la pedra abeston, *de qua Augustinus 21 De civitate Dei*.¹⁰³

O, celestial signe prenosticatiu de la pau eternal e de la nexença del rey oriental, sigué sobre tot cors de strologia.¹⁰⁴ *Apochalipsis 12*:¹⁰⁵ «*Signum magnum apparuit*¹⁰⁶ *in celo*», *et mulier sine peccato ideo vidit ipsam* [119^r] *supra*¹⁰⁷ *lunam et supra nubillitatem*¹⁰⁸ *a primo instanti*¹⁰⁹ *sue creationis in gratia confirmatam*, car tots los elets són comparats a steles del firmament (*Baruc 3, Iudicum 5, Daniel 12, Ysaye 17*) e Jesús al sol, Maria a la luna (*Magister 4º et Canticorum 6*).¹¹⁰

---

94 santa]sancta I

95 europe] eutrope I

96 polimnia] polimia I

97 eratho] crato I

98 tersicore] trescore I

99 uronia] urama I

100 inpetrar] impetrar I

101 navegar] navegar I

102 glassada] glaçada I

103 o phebea o titana o lotam inextinguible superlativa a la pedra abeston de qua augustinus 21º de civitate dei] om. I

104 prenosticatiu de la pau eternal e de la nexença del rey oriental sigué sobre tot cors de strologia] om. I

105 12] xii I

106 apparuit] om. M

107 supra] super I

108 nubillitatem] mutabilitatem I

109 instanti] om. M

110 car tots los elets son comparats a steles del firmament baruc 3º iudicum 5º daniel 12º ysaye 17º e jesu al sol maria a la luna magister 4º et canticorum 6] om. I

O, culumpna guiativa de l'israelítich poble (*Exodus 13*)¹¹¹, sposa del déu Júpiter, ço és del gran déu dels déus. *III Psalmus: «Deus deorum dominus»*. Déu ajudant, separant e destriant la immunda ligua¹¹² del peccat original e de natura humanal¹¹³ e tant com a tu tocha, preservant la tua persona, fahent-la¹¹⁴ ésser tostemps neta e pura, no entecada per lo peccat de la antiga socha del vell pare Adam, del qual cascuna esposa és filla e nora, e de la vana Eva.¹¹⁵

Alba destil·lant, Jesús, ros dels justs, sens terrenal pare. *In Psalmus ·LXXIII·: «Tu fabricatus es auroram et solem»*, et 109: «*De matrice aurore tibi ros et caetera*».¹¹⁶ No pot lo sol ésser e no luir, ne pot luir que ull dispost no·l mir. E no pot Déu ésser sens resplandir. La Verge és lo ull¹¹⁷ que, onsevull¹¹⁸ gir aquest, sol divinal lo¹¹⁹ il·lustra e·l¹²⁰ mira e la sua virtut lo¹²¹ complex e la tira.¹²² Ella és¹²³ Lúcia, vel Lucifera¹²⁴, la qual fa lum venir. *Ecclesiastici 24*:¹²⁵ «*Ego feci ut oriretur lumen indefficiens*».¹²⁶ Ella, Sophia administrant prudencial albir;¹²⁷ ella, Filosofia¹²⁸ il·luminant lo entendre e lo sentir. «*Quia sicut sol*

---

111 13] xiii I

112 ligua] liga I

113 humanal] om. M

114 fahent-la] faent-la I

115 no entecada per lo peccat de la antiga socha del vell pare adam del qual cascuna esposa es filla e nora e de la vana eva] om. I

116 in psalmus 109º de matrice aurore tibi ros et caetera M] in psalmus lxxiii tu fabricatus es auroram et solem et alibi de matrice aurore tibi ros et caetera I

117 ull] hull I

118 que onsevull] qui onsevullas I

119 lo] la I

120 el] e la I

121 lo] la I

122 e la tira] om. M

123 es] om. I

124 lucifera] lucifra M

125 24] xxiii I

126 indefficiens] indeficiens I

127 albir] alba I

128 filosofia] pia M

oriens in altissimis»¹²⁹ (*Ecclesiastici 26*¹³⁰). Ella fon ésser¹³¹ impetrativa de vera¹³² saviesa, preparativa a vida eternal, la qual fa als elets tots peccats avorir.

O, verge, no [119^v] venits¹³³ vós en la communa fira, lo vostro¹³⁴ ésser tostemps en Deu viu.¹³⁵ No sots¹³⁶ vós filla de la divinal ira, de la qual diu sant Paul:¹³⁷ «*Eramus filii ire*» (*Ad Ephesios 2*).¹³⁸ En vós és lo advenir,¹³⁹ en les altres, fallir. En totes, lo caure; en vós, lo sostenir. En Eva, fer morir, e en vós, donar vida. En totes, lo peccat, e en vós, sens peccat lo mortal cos seguir.¹⁴⁰ En Eva, lo naffrar,¹⁴¹ e en vós, lo guarir. En totes, l'enfosquir, e en vós, l'esclarir. En¹⁴² Eva, desviar e desobeir, e en vós sola tots los manaments de Déu tostemps complir. En totes, colpa¹⁴³ original en lur concebre o en lur parturir; en vós, immundícia¹⁴⁴ e peccat no sentir. Eva, sens peccat ésser formada, mas peccat induir; Vós, sens peccat ésser engendrada e peccat fer morir. Dona, la qual sots per los àngels tant extimada que més amarien tots los stels de cel caure e deffallir que si dehien de vós que en peccat original fossets engendrada.¹⁴⁵

---

129 altissimes] altitudine I

130 26] xxvi I

131 fon esser] es I

132 vera] om. I

133 venits] veniu I

134 vostro] vostre I

135 en la communa fira lo vostro esser tostemps en deu viu] com una fira que no ve sino d'any en any mas lo vostre esser per tostemps en deu viu I

136 sots] sou I

137 paul] pau I

138 ad ephesios 2] om. I

139 advenir] avenir I

140 lo mortal cos seguir] om. I

141 naffrar] nafrar I

142 en] e en I

143 colpa] culpa I

144 immundicia] imundicia I

145 dona la qual sots per los angels tant extimada que mes amarien tots los stels de cel caure e deffallir que si dehien de vos que en peccat original fossets engendrada] om. I

O, dona verge, o,¹⁴⁶ mare sagrada, o, nau encastellada, per¹⁴⁷ la qual mar, cossaris¹⁴⁸ no gosen¹⁴⁹ mugir. Bé sots¹⁵⁰ sobre ley e¹⁵¹ privilegiada, ombra e lum no's poden convenir. Peccat e Maria no's poden ajunyir.¹⁵² No pot¹⁵³ Déu assumir¹⁵⁴ natura de diable,¹⁵⁵ ne's pot encarnar en humanitat peccable. E axí volch haver la mare inpecable.¹⁵⁶ Ell per natura, aquesta per gràcia comunicada a ella sola e no pas a altra creatura. Car la ànima de [120^r] Maria no volch Déus sens gràcia en lo seu cors induir, ans ànima e gràcia volgueren ensemps lo cors vivifichar e ennobleyr, perquè agués vida justificada *quia justus ex fide vivit* (*Abacuc 2 et Ad hebreos 10*).¹⁵⁷

O, Maria, sens peccat original consebuda,¹⁵⁸ entén en mon confort, car jo¹⁵⁹ no puch sens la tua ajuda scapar a les forts rahons d'aquells que¹⁶⁰ en lo instant de la tua concepció te han posada per Déu airada, dampnada e perduda, *secundum presentem iustitiam*. Car aquells que¹⁶¹ dien¹⁶² ella ésser en peccat consebuda¹⁶³ han a posar que, si en aquell instant Anna se fos affollada,¹⁶⁴ la Verge Maria

---

146 dona verge o] om. M

147 per] contra I

148 cossaris] e cossari I

149 gosen] gossen M

150 sots] sou I

151 e] he M

152 ajunyir] ajungir I

153 pot] om. M

154 asumir] assumir I

155 diable] dyable I

156 inpecable] inpeccable I

157 car la anima de maria no volch deus sens gracia en lo seu cors induir ans anima e gracia volgueren ensemps lo cors vivifichar e ennobleyr perque agues vida justificada quia justus ex fide vivit abacuc 2º et ad hebreos 10] om. I

158 consebuda] concebuda I

159 jo] yo I

160 daquells que] de aquells qui I

161 que] qui I

162 dihen] dien I

163 consebuda] concebuda I

164 en aquell instant anna se fos affollada] en aquell instant d'ora se fos afollada la gloriosa sancta anna mare sua I

fora stada dampnada, ço és, privada eternalment de la visió divinal, e que sancta¹⁶⁵ Anna era pus justa e pus amada per Déu que ella, e que Eva alguna hora¹⁶⁶ és stada millor que lavors no era la Verge Maria.

Alsa¹⁶⁷ la vela de la mia fiança,¹⁶⁸ sosté la ànchora de la mia sperança, té lo govern, regex¹⁶⁹ la mia vida,¹⁷⁰ sies gabiera¹⁷¹ per contemplació, sies propera¹⁷² per vera ffe¹⁷³ e per devoció, sies patrona per karitat perfeta, sies la sorra de la justa balança, sia mon vent la tua temprança, sia prudència mon sest¹⁷⁴ e mon arbitre, la qual, entre totes les morals virtuts, porta crossa¹⁷⁵ [120^v] e mitre¹⁷⁶ determenant lo migà¹⁷⁷ de virtut ab vera ordenança. Car vull navegar¹⁷⁸ novell mariner per mar inussitada¹⁷⁹ e fondar¹⁸⁰ una nova e bella oppinió en honor de la Verge Maria, la qual del peccat original fon preservada en la unió del seu cors e¹⁸¹ de la ànima sua sagrada ensemps organizada, com pus diffusivament mostrí l'any qui·m magistrí a París en semblant jorn.¹⁸²

---

165 sancta] om. M

166 hora] eva M

167 alsa] alça I

168 fiança] França I

169 regex] regeix I

170 vida] via I

171 gabiera] cambiera M

172 propera] proesa M

173 ffe] fe I

174 sest] seny I

175 crossa] croça I

176 mitre] mitra I

177 migà] mija I

178 navegar] navegar I

179 inussitada] inusitada I

180 fondar] fundar I

181 e] om. I

182 ensemps organizada com pus diffusivament mostrí l'any qui·m magistrí a París en semblant jorn] om. M

E no's maravell algun¹⁸³ si, desemperant¹⁸⁴ los vestigis d'alguns grans e solempnes doctors, vull metre la proa per altre¹⁸⁵ part, seguint un vent secret¹⁸⁶ de l'Sperit Sant,¹⁸⁷ lo qual no he oyt¹⁸⁸ ací preïchar¹⁸⁹ en trona ne guayre¹⁹⁰ sovint disputar en scola. Car tota veritat, qui's qui la digua, és de l'Sperit Sant, *ut dicit Ambrosius*, e sovén¹⁹¹ és revelat al menor ço que no sap lo major. *Mathei XI: «Revelasti ea parvulis», linguas enim infantium facit esse disertas et aperuit os bruti animalis.*¹⁹²

Ara, Verge, sies tu mon pilot, mon torsimany,¹⁹³ mon doctor e ma guia e mon stel e ma philosophia.¹⁹⁴ E per açò inpetrar,¹⁹⁵ presentar t'è la salutació angelical dient:

*Ave*¹⁹⁶ *Maria*,¹⁹⁷ sens maledicció¹⁹⁸ original.
*Gratia*¹⁹⁹ *plena*, per squivar²⁰⁰ tot peccat²⁰¹ venial.
*Dominus*²⁰² *tecum*, contra peccat²⁰³ mortal.

---

183 algun] algu I

184 desemperant] desemparant I

185 altre] altra I

186 secret] secret I

187 sant] sanct I

188 oyt] oit I

189 preïchar] preïcar I

190 guayre] gayre I

191 soven] sovent I

192 *linguas enim infantium facit esse disertas et aperuit os bruti animalis*] om. I

193 torsimany] torcimany I

194 *philosophia*] *philosophia* I

195 inpetrar] impetrar I

196 *ave*] *Aue* I, 1518] *Ave* 1568, 1619

197 *maria* M, I, 1518] *Maria* 1568, 1619

198 *malediccio*] *maledictio* I, 1518, 1568, 1619

199 *gratia* M, 1518] *gracia* I] *Gratia* 1568, 1619

200 *squivar*] *squiuar* I, 1518, 1568] *esquiuar* 1619

201 *peccat* M, I, 1518, 1568] *pecat* 1619

202 *dominus* M, I, 1518] *Dominus* 1568, 1619

203 *peccat* M, I, 1518, 1568] *pecat* 1619

*Benedicta*²⁰⁴ *tu in mulieribus*, per privilegi²⁰⁵ sobre ley general.
*Et*²⁰⁶ *benedictus fructus ventris tui, Iesus*²⁰⁷, qui t'ha ffeta²⁰⁸ regina²⁰⁹ [121^r] celestial.²¹⁰
Sancta²¹¹ Maria,²¹² advocada²¹³ humenal,²¹⁴
Mare²¹⁵ de Déu,²¹⁶ redemptor universal,²¹⁷
prega²¹⁸ per nós e per tots los²¹⁹ peccadors, que no
periscam en lo jorn de la mort e en lo judici final.²²⁰
Amén.

Mulierem fortem et caetera.

*Et potest*²²¹ *legi thema interrogative*²²² *et respondet glosa «Solus Christus», vel potest legi affirmative «Mulierem fortem quis» et aliquis invenient «Solus Christus», sed*²²³ *procul quia longe post tempora Salomonis, et de ultimis*

---

204 *benedicta* M, I, 1518 | *Benedicta* 1568, 1619

205 privilegi] priuilegi 1518, 1568, 1519

206 et M, I, 1518 | Et 1568, 1619

207 Jhesus] jesus I | Jesus 1518 | Iesus 1568, 1619

208 ffeta] feta I, 1518, 1568, 1619

209 Regina M, 1619 | regina I, 1518, 1568

210 Celestial M, 1568 | celestial I, 1518, 1619

211 Sancta M, I, 1568, 1619 | sancta 1568

212 maria M, I, 1518 | Maria 1568, 1619

213 advocada] aduocada I, 1518, 1568, 1619

214 humenal] humanal I, 1518, 1568, 1619

215 mare M, I, 1518 | Mare 1568, 1619

216 deu M, I, 1518 | Deu 1568, 1619

217 vniversal] vniuersal I, 1518, 1568, 1619

218 prega M, 1518 | pregua I | pregau 1568, 1619

219 los 1518, 1568, 1619 | om. M, I

220 que no periscam en lo jorn de la mort e en lo iudici final] om. I, 1518, 1568, 1619

221 potest] post I

222 interrogative] interrogacio I

223 sed] sem M

*finibus quia*²²⁴ «a summo celo egressio» Christi (Psalms 18²²⁵). E Ysaías 30:²²⁶ «Ecce nomen meum venit²²⁷ de longinquo», ipse Christus, qui est pretium eius est pretium omnium electorum, sed diversi mode quia est pretium virginis per preservationem ab omni peccato²²⁸ et est pretium aliorum electorum per iustificationem post culpam et reatum.

Lo present sermó ordenat a glòria de Déu e a exaltació de la sua gloriosa mare, la²²⁹ qual és lo pus excel·lent membre del cors místich de Jhesús, ço és de tots los elets, *iuxta illud Proverbiorum ultimo*: «*Multe filie congregaverunt divicias tu supergressa es universas*», et *Canticorum ·VI·*: «*Videntes eam filie Syon beatissimam predicaverunt*». Declararà²³⁰ que fembra fort, ço és sens tot peccat, se és trobada, e aquesta és la Verge Maria, del peccat original preservada, en la²³¹ qual, la [121^v] divinal gràcia migensant,²³² procehiré segons tres consideracions. Tres auditoris sien introduïts: lo primer, de pura veritat; lo segon, de opinió; lo terç, de pietat e de devoció. E segons açò, sien les tres consideracions:²³³

La primera serà inquisitiva, e demanarà què és peccat original, e com pot davallar²³⁴ de Adam en tota la sua generació, o si en lo cors o si és en la ànima. E com pot ser²³⁵ que persones mundades del peccat original per lo baptisme e ajustades matrimonialment, com lo matrimoni sia sant²³⁶ sagrament, engendren lurs fills²³⁷ en peccat original. *Iuxta illum terminum procul quia omne peccatum procul est a Deo et etiam procul quia a primo nato ad ultimum nasciturum*.

La segona serà recitativa de la opinió de molts doctors antichs qui han scrit que la Verge Maria fou

---

224 quia] om. I

225 18] xviii I

226 30] xxx I

227 venit] veniet I

228 peccato] om. M

229 la] lo M

230 declarara] declarare I

231 la] lo I

232 migensant] mijançant I

233 tres auditoris sien introduïts lo primer de pura veritat lo segon de opinió lo terç de pietat e de devocio e segons aço sien les tres consideracions] om. I

234 davallar] devallar I

235 ser] esser I

236 sant] sanct I

237 lurs fills] lur fill M

consebuda²³⁸ en peccat original e en²³⁹ dampnació eternal obliguada²⁴⁰ com a filla de Adam, mas, ans que nasqués,²⁴¹ santificada, e aquests dien: «*Mulierem fortem quis invenient quasi dicat nullus*».

La terça consideració declara que la [122^r] mare de Déu, com a vexel preciós de l'Altisme, del peccat original és stada²⁴² preservada, com a dona il·lustre, de tot vectigal²⁴³ e de tota servitut, de peccat privilegiada *quod per privilegium quod est lex non solum privatore, sed lex privata in singularia*,²⁴⁴ com a santa per Déu, en la sua santa he sagrada concepció canonitzada,²⁴⁵ axí que ab peccat jamay²⁴⁶ no s'és trobada ni²⁴⁷ encontrada, *quia mulierem fortem aliquis invenient*.

Quo ad primam considerationem. Contemplant yo en mon studi, lo qual és fort e gran, aplicació de l'enteniment a scrutini de alguna²⁴⁸ cosa sobre la matèria del peccat original, yo'm trobí en sperit²⁴⁹ dins un marevellós²⁵⁰ auditori en lo qual, en una cadira, legia l'emperadriu de les sciències, Theologia,²⁵¹ sobre lo cap de la qual stava un²⁵² lum que²⁵³ dels cels devallava, e ab los cels se continuava, *in Psalmos*: «*Illuminans*²⁵⁴ *tu mirabiliter et caetera*». E legia en lo *Libre de Vida*, qui és apellat

---

238 consebuda] concebuda I

239 en] a I

240 obliguada] obligada I

241 nasques] naixques I

242 stada] estada I

243 vectigal] vectigual I

244 quod per privilegium quod est lex non solum privatore sed lex privata in singularia] om. I

245 canonitzada] canonizada I

246 jamay] james I

247 ni] ne I

248 de alguna] dalguna I

249 sperit] esperit I

250 marevellos] maravelos I

251 theologia] theologiques I

252 un] una I

253 que] qui I

254 illuminans] illuminants M

Testament <nou> de l'Altisme e conexença de veritat,²⁵⁵ *Eclesiastici* 24,²⁵⁶ en la primera letra de l'alphabet²⁵⁷ hebraic, aleph, lo test de Salamon:²⁵⁸ «*Mulierem fortem et caetera*». E tracta's²⁵⁹ [122^v] de tres tests. D'aquests, lo²⁶⁰ hun²⁶¹ és lo thema; l'altre, *Proverbiorum* 8:²⁶² «*Nondum erant abissi*²⁶³ et ego iam concepta eram». L'altre, *Canticorum* 4: «*Tota pulcra es, amica mea, et macula non est in te*».

E de ·III·²⁶⁴ altres tests, lo un, *Genesis* 8:²⁶⁵ «*Sensus et omnis cogitatio humani corporis vel*²⁶⁶ *cordis ab adoloscencia*²⁶⁷ *sua prona sunt in malum*». L'altre, *Sapientae* 9: «*Corpus quod corrumpitur aggravat animam*». E l'altre, *Ad Romanos* 7:²⁶⁸ «*Video aliam*²⁶⁹ *legem in membris meis repugnantem legi mentis meae*». ²⁷⁰ Apparia a mi que introduïa²⁷¹ la matèria del peccat original, del qual aparia²⁷² a mi més avant que fehia²⁷³

---

255 qui es appellat testament de laltisme e conexença de veritat] om. I

256 24] xxiiii I

257 alphabet] alfabet I

258 salamon] salamo I

259 tractas] tractant I

260 lo] la M

261 hun] un I

262 8] viii I

263 abissi] abyssi I

264 iii] tres I

265 8] viii I

266 corporis vel] om. M

267 adoloscencia] adolescentia I

268 7] vii I

269 aliam] om. M

270 meae] mee I

271 introduïa] introduhia I

272 aparia] semblava I

273 fehia] fahia I

exceptants²⁷⁴ ·III·²⁷⁵ persones: Adam, Eva, Maria e²⁷⁶ Jesús. E²⁷⁷ dehia: o, peccat original, entrada de mar, porta d'infern,²⁷⁸ separatiu de la angelical companyia, inductiu de general entredit, desolatiu de la humenal²⁷⁹ senyoria, per rahó del qual Jeremias e Job malehiran lo die de lur concepció e naxença²⁸⁰ (*Jeremie 20*²⁸¹ *et*²⁸² *Job 3*),²⁸³ tant és lo mal que²⁸⁴ de tu brolla, car lo teu verí ha metzinada la humenal²⁸⁵ generació. D'on, si no ffos²⁸⁶ stada²⁸⁷ la divinal incarnació, la qual no sols²⁸⁸ per ta ocasió fon feta, car sens peccar, Adam déu se fora incarnat, segons lo doctor sotil. Mas sens tal miseració divina, per ta ocasió²⁸⁹ natura humana ffora de tot²⁹⁰ perida, mas après s'és²⁹¹ seguit. O, mort, que la mort de la mort ha mort ab mort, [123^r] e²⁹² ha dada mort: «*Mors mortis morti mortem mors morte piavit*». E axí és stada²⁹³ reparada la vida. Emperò, per tal com parlava ab subirana²⁹⁴

---

274 exceptants] exemptes I

275 IIII] quatre I

276 e] om. M

277 e] om. I

278 intrada de mar porta dinfern] entrada de la porta dinfern I

279 humenal] humanal I

280 Per raho del qual jeremias e job malehiran lo die de lur concepcio e naxença] Per raho de aço digueren jeremies job e machiram lo dia de lur conceptio e naxença I

281 20] xx I

282 et] e I

283 30] iii I

284 que] qui M

285 humenal] humana I

286 ffos] fos I

287 stada] estada I

288 no sols] om. M

289 fon feta car sens peccar Adam deu se fora incarnat segons lo doctor sotil Mas sens tal miseracio divina per ta occasio] om. M

290 tot] tota M

291 ses] se es I

292 e] om. M

293 stada] estada I

294 subirana] sobirana I

subtil·litat²⁹⁵ a mon enteniment incompreensible, *inxta illud Ecclesiastici 7:*²⁹⁶ «*alta profunditas et quis inveniet eam*».

Tres donzellas²⁹⁷ de la sua scola, la una, Clio, que vol dir primera cogitació de aprendre; la segona, Euterpe,²⁹⁸ que vol dir delectació en lo dit aprendre; la terça, Melpomene, que vol dir meditació e investigació per aprendre, meteren-me en les scoles theologals de l'Studi de París dients: «Tu no bastas²⁹⁹ a comprendre per tu mateix³⁰⁰ aquest misteri ten alt, mas assignar t'em certs repetidors d'aquesta³⁰¹ mahestressa³⁰² qui·t poran instruir».

E de continent me semblà que yo <vehés le> veés³⁰³ legir ·VIII·³⁰⁴ sol·lempnes doctors e mestres birretats³⁰⁵ en Sancta Theologia, tots parisienschs, ço són, mestre Pere Lombart, qui ffeu³⁰⁶ les Sentèncias,³⁰⁷ sant³⁰⁸ Thomàs d'Aquí, frare³⁰⁹ Bonaventura, Albert de Colunnya e Alexandre de Alés, mestre Henrich de Guant,³¹⁰ ardiacha de Tornay, frare Johan Scot e frare Nicholau de Lira. E³¹¹ segons que yo poguí cullir de lur sana doctrina prenent de cascú no pas tot, mas ço que més me agrada.

---

295 subtil·litat] subtilitat I

296 7] xxviii I

297 donzellas] donzelles I

298 Euterpe] Eutorpe I

299 bastas] bastes I

300 matex] mateix I

301 daquesta] de aquesta I

302 mahestressa] maestra I

303 vees] vehes I

304 viii] huyt I

305 birretats] barretats I

306 ffeu] feu I

307 sentencias] sentencies I

308 sant] sanct I

309 frare] sanct I

310 guant] gandavo I

311 e] om. I

Peccatum originale est quarentia³¹² vel defectus iustitie originalis debite inesse ita quod [123^v] carentia est materiale et debitum essendi est formale. Et hoc notat specialiter Nicholau de Lira super 9³¹³ capitulum Ad Romanos.

Mas per tal, car lo dit peccat és privació, e privació no pot ésser coneguda³¹⁴ sinó per la cosa positiva, la qual és privada³¹⁵ axí com tenebre³¹⁶ per lum, orbetat per vista, silenci per ço.³¹⁷

Cové de saber què és³¹⁸ justícia original. E, segons poguí comprendre, *erat quoddam Dominum gratias a Deo datum ipsi ade³¹⁹ per quod corpus suum erat subditum anime et anima Deo et vires inferiores rationi. Et omnia inferiora puta bruta et elementa homini iuxta illud Ecclesiastes 7,³²⁰ hoc scio quod a principio fecit Deus hominem rectum.* On és ha³²¹ veure que Déu, creant Adam a la sua semblança (*Genesis 1*)³²² et inspirant en aquell ànima, *que voccatur (Genesis 2) spiraculum*, la qual volch ffos diffusa per tot lo cors, axí com ell és en tot lo món sens divís, e una en un cors, axí com ell és en lo món, *quia unus princeps enim mediante que videret et non videretur, sicut Deo neque sordibus corporis que coinquinaretur corporaliter et quia non dormiunt anima incarnatione, sed substantiae existat opera vite sic non dormitabit neque dormiunt qui custodit Israel,*³²³ no ten³²⁴ solament lo trelladà del Camp de Domàs en Paradís terrenal, qui és loch segregat e apartat [124^r] de la comuna habitació dels hòmens en les parts de Orient³²⁵ (*ut dicit una translatio Biblie, vide 2 Sententiarum, distinctio 17: «Locus in quam amenissimus fructuosis arboribus magnus et magno fonte fecundus».*³²⁶

---

312 quarentia] carentia I

313 9m] nonum I

314 lo dit peccat es privacio e privacio no pot esser coneguda] lo dit peccat es privacio que no pot esser coneguda I

315 privada] tolta I

316 tenebre] tenebra I

317 ço] so I

318 es] era I

319 ade] om. I

320 7] vii I

321 ha] a I

322 1] i I

323 que voccatur genesis 2 spiraculum la qual volch ffos diffusa per tot lo cors axi com ell es en tot lo mon sens divís e una en un cors axi com ell es en lo mon quia unus princeps enim mediante que videret et non videretur sicut deo neque sordibus corporis que coinquinaretur corporaliter et quia non dormiunt anima incarnatione sed substantiae existat opera vite sic non dormitabit neque dormiunt qui custodit Israel] om. I

324 ten] tan I

325 de orient] dorient I

326 vide 2º sententiarum d 17 locus in quam amenissimus fructuosis arboribus magnus et magno fonte fecundus]

Mas si és dellà³²⁷ la gran mar o dessà,³²⁸ no u sé, no³²⁹ u he trobat autèntichament³³⁰ scrit. Molts ne parlen que dien lo que cuyden, no pas lo que saben. No us ho puch dir, car no m'és stat dit ni u he legit³³¹ lo qual tira devers lo pol Entàrtich, oppòsit de la Tremuntana. E és loch temprat més per recepció de influència celestial que per disposició d'ayre, *ut dicit Scotus*, e vehí de la luna, segons diu mestre Pere Lombart. Emperò deu-se entendre mathafòricament.³³² *Propter altitudinem et quietem a ventis³³³ ad quem aque diluvii non³³⁴ actingerunt,³³⁵ in quo erat lignum vite, quod secundum Bedam et Strabum istam suscepit a Deo virtutem ut qui ex eius fructu³³⁶ comederet corpus eius stabili sanitate et perpetua soliditate firmaretur nec ulla infirmitate vel etatis imbecillitate in deterius vel occasum³³⁷ laberetur.* En lo qual, bèstia no poguera entrar, car aquest nostro³³⁸ món fora per los bruts, en lo qual dimoni³³⁹ no'l poguera naffrar³⁴⁰ *propter angelum custodem.*

Emperò encara més volent-lo nobilitar li donà aquesta calitat,³⁴¹ original justícia, axí com donà

---

om. I

327 della] dela M

328 dessa] deça I

329 no] ne I

330 autèntichament] autenticament I

331 molts ne parlen que dien lo que cuyden no pas lo que saben no us ho puch dir car no mes stat dit ni u he legit]
om. I

332 mathaforicament] methaforicament I

333 a ventis] habentis I

334 non] no I

335 actingerunt] attingerunt I

336 fructu] fuit ut M

337 occasum] a casu I

338 nostro] nostre I

339 dimoni] demoni I

340 naffrar] nafrar I

341 calitat] qualitat I

als sants³⁴² [124^v] lo³⁴³ lum de glòria. In *Psalmos*: «*In lumine tuo videbimus lumen*»,³⁴⁴ lo³⁴⁵ qual era en la ànima e refluhia per tot lo cors, per rahó de la qual, servat lo franch arbitre, la rahó obeïa a Déu, la volentat³⁴⁶ seguia la rahó, la sensualitat la discreció, lo cors era sotmés³⁴⁷ a la ànima per star tostemps sens mort sots la sua informació, sens separació, e tots los animals sots la senyoria humana. *Genesis 1*:³⁴⁸ «*Dominamini piscibus maris et caetera*». Així que Adam era com un monarca e com un petit déu sobre la terra, *hoc dominum dicit Magister in 2º, distinctione 24, quod fuit libertas arbitri ab omni labe et corruptela immunis atque voluntatis rectitudo et omnium naturalium potentiarum anime sinceritas atque vivacitas vocatur autem illa rectitudo justum propterea quia justum est ut homo suo servat creatori et superiori suum inferiorus*.³⁴⁹

Per aquesta justícia original havia possibilitat³⁵⁰ de no morir no pas per principi³⁵¹ de natura. Per aquesta, los ulls³⁵² e los altres sentiments no's precipitaven ne's³⁵³ cuytaven, mas sentien ço que la rahó manava sentir e no àls. O si sentissen per lur naturalesa, *ut alii dicunt*, no sentiren res que'ls³⁵⁴ fahés³⁵⁵ entristehir³⁵⁶ [125^r] ni alegrar sinó tant com a la rahó plahia, car ella regia ab senyoria perfeta. *Nondum enim erat lex fomitis nec lex peccati de quibus habetur (Ad Romanos 7)*.³⁵⁷ Per aquesta era

---

342 sants] sancts I

343 lo] la I

344 lumen] lumine M

345 lo] la I

346 volentat] voluntat I

347 sotmes] sotsmes I

348 l] i I

349 hoc dominum dicit magister in 2º distinctione 24 quod fuit libertas arbitri ab omni labe et corruptela immunis atque voluntatis rectitudo et omnium naturalium potentiarum anime sinceritas atque vivacitas vocatur autem illa rectitudo justum propterea quia justum est ut homo suo servat creatori et superiori suum inferiorus] om. I

350 possibilitat] possibilitat I

351 principi] principis I

352 ulls] hulls I

353 nes] nos I

354 quels] que I

355 fahes] fes I

356 entristehir] entristir I

357 7] VII I

apellat aquell stament de innocència e poguera Adam viure sens morir e sens emmalaltir,³⁵⁸ no pas sens mengar,³⁵⁹ *propter preceptum affirmativum*, mas sens beure e sens dormir. Car lo dormir que feu no·u feu per natura,³⁶⁰ mas per figura de la mort de Jesús. *Ideo dicit scriptura: «Inmisit Deus soporem in Adam».*³⁶¹ E poguera ab los aucells per l'ayre voltegar,³⁶² e ab los peys³⁶³ entrar en lo fons de la mar, e ab les salamandres dins los³⁶⁴ grans fochs³⁶⁵ sens lesió habitar e aturar, e bèstia no·l poguera mordre ni³⁶⁶ enverinar.

O, Adam, com eres noble e perfet, hagueses engenrats fills sens peccat, tots sens dampnació, car dampnat jamay no fora nat, e tots fórem en nombre egual, fills e filles, tots fórem mullerats e segones núpcies no foren stades. E après cors de vida, coresponent mèrit a premi predestinat, fórem stats sens mort en glòria trelladats. Mas encare que no hagueses peccat e Déus no·s fos incarnat, pus perfeta fora stada queta la Verge Maria. Mas tu, Adam, cre- [125^v] guist la fembra intemperada, la qual, axí com menjant perdé lo món, axí Jesús sedegant lo remé.

O, malvat vici, bé és ver ço que diu Philosophia per bocca de un philòsof: «Posa fre a la tua cobejança, e no desigs res de què te ages a penedir, car de tots delits mundenals, lo usdefruyt és breu, e penitència e punició longa».³⁶⁷ O, Justícia, tu, tudora de leys e de les coses públiques, mermessora del testament de Jesucrist, sens les quals los regnes no són sinó ladronicis, bé est <vy> vuy en lo món abatuda, no habites en les cases reals, car officis se compren e·s venen, e, ab interés del públich, se prenen favor e serveys. E algun servey vuy [pren] lo rey, no per sa honor, mas per haver d'ell algun bé, redundant en detriment del poble. Fassa's la justícia, car per aquella sehen los reys là ont sehen, e sia comenada a tals que no la agen mester en lurs casas.³⁶⁸

---

358 emmalaltir] enmalaltir I

359 mengar] menjar I

360 nou feu per natura] no feu natura M

361 deus soporem in adam] om. M

362 voltegar] voltejar I

363 peys] peixos I

364 los] les I

365 fochs] fornals I

366 ni] ne I

367 o malvat vici be es ver ço que diu philosophia per bocca de un filosof posa fre a la tua cobejança e no desigs res de que te ages a penedir car de tots delits mundenals lo usdefruyt es breu e penitencia e punicio longa] om. I

368 o justicia tu tudora de leys e de les coses publiques mermessora del testament de Jesucrist sens les quals los regnes no son sino ladronicis be est vuy en lo mon abatuda no habites en les cases reals car officis se compren es venen e ab interes del publich se prenen favor e serveys e algun servey vuy lo rey no per sa honor mas per haver dell

E aquesta justícia original havia si no peccàs, ab tal pacte tàcit, *vel verius*, divinal preposít que la perdés per peccat. E axí fou³⁶⁹ que ell peccant fon despullat d'aquesta justícia original *que vocatur iustitia propter rectitudinem quam faciebat in homine erga suum superius et inferiorum ad ipsum*, [126^r] e per tal se sentí nuu. Aquest deffalliment de justícia és peccat original ab lo deute de tenir e servir aquella. Mas diria³⁷⁰ algun:³⁷¹ «La Verge Maria no hac aquesta justícia original, donchs hac³⁷² peccat original». ³⁷³No val la conseqüència, car Déu la relevà del deute de haver aquella. *Unde gratia fuit sibi loco iustitie nam gratia continet omnem virtutem. Proverbiorum 9: «Ego in viis iustitie ambulo».*³⁷⁴

Aquesta justícia era apellada original, car era dada a l'hom principiant natura humana en la sua primera institució, d'on appar que, pròpiament parlant, peccat original no és mòrbida qualitat del cors e³⁷⁵ dels membres, car no és cosa positiva, ans solament privativa, axí com tenebre³⁷⁶ no és àls sinó privació de claritat³⁷⁷ en subjecte suscepiu de aquella.

Ara resta de veura³⁷⁸ com pot devallar de Adam en tota la sua generació. E dien alguns que en aquella manera que un lebrós engendra tots sos fills lebrosos. Mas açò ha gran dificultat, car la lebroxia és en lo cors e lo peccat en la ànima, la qual no devalla per³⁷⁹ mare ni per³⁸⁰ pare, car és per Déu immediatament creada. Per tal és a notar que aquesta justícia original no fon³⁸¹ dada a Adam

---

algun be redundant en detriment del poble fassas la justicia car per aquella sehen los reys la ont sehen e sia comenada a tals que no la agen mester en lurs casas] om. I

369 axí fou] axiu feu I

370 diria] dira I

371 algun] algu I

372 hac] hague I

373 original] om. I

374 unde gratia fuit sibi loco iustitie nam gratia continet omnem virtutem proverbiorum 9º ego in viis iustitie ambulo] om. I

375 e] ni I

376 tenebre] tenebra I

377 claritat] claredat I

378 veura] veure I

379 per] de I

380 per] de I

381 fon] fonch I

com [126^v] ha³⁸² una persona singular e privada, mas com ha³⁸³ una persona comuna reprehentant³⁸⁴ tota humana natura, la qual tota³⁸⁵ virtualment era en ell e, per consegüent, ell la havia per tots e la perdía per tots. E appar que Eva, qui peccà primerament, no la perdé tro sus que Adam peccà, car Adam e ella mateixa ho³⁸⁶ agueren³⁸⁷ conegut. E per tal com aquells qui devallen de Adam, com de principi afectiu³⁸⁸ de³⁸⁹ virtut generativa eren en ell virtualment, són tals com era ell com engendrà, ço és, privats de justícia original deguda.

E si bé és difícil de veure açò tant com tocha³⁹⁰ [a] culpa,³⁹¹ la qual és voluntària, car tant com tocha³⁹² a pena veu hom que lo fill porta lo crim del pare (*Iosue 7*).³⁹³ E axí ell, perdent lo regne celestial per crim de lesa majestat, lo feu perdent a la sua generació. *Si concomiset filium ante peccatum ille non fuisset conceptus in originali peccato nec eius prosperitas vide si darent alicui patri. Et ipse si perderet, perderet pro se et pro suis. Si diceretur hic potes manere sed si descendi in carcerem ibi te oportem manere et tuos fillios generare. Vel si diceretur in hoc monte luminis stabis si decendas tenebras in turres tu et tui posterii.*³⁹⁴

Mas [127^r] encara tant com tocha [a] culpa, lo peccat actual de Adam és fet original en lo fill e voluntari, axí com lo homey fet per la mà és voluntari per la volentat³⁹⁵ de la ànima, car tots érem³⁹⁶ en Adam, e ell havia rebuda la original justícia per si e per tota la posteritat. *Si hoc non potes bene capere,*

---

382 ha] a I

383 ha] a I

384 reprehentant] representant I

385 tota] om. M

386 ho] o I

387 agueren] hagueren I

388 afectiu] effectiu I

389 de] per I

390 tocha] toca I

391 culpa] culpa I

392 tocha] coca I

393 7] vii I

394 si concomiset filium ante peccatum ille non fuisset conceptus in originali peccato nec eius prosperitas vide si darent alicui patri et ipse si perderet perderet pro se et pro suis si diceretur hic potes manere sed si descendi in carcerem ibi te oportem manere et tuos fillios generare vel si diceretur in hoc monte luminis stabis si decendas tenebras in turres tu et tui posterii] om. I

395 volentat] voluntat I

396 erem] ceçem M

*dic cum apostolo Ad Romanos ·XI·: «O, altitudo divitiarum et caetera».*³⁹⁷

Mas ací resta gran difficultat, com lo peccat no puxa ésser sinó en l'esperit, e non³⁹⁸ pas en lo cors, e la ànima no devalla de Adam, *quia est a Deo immediate*³⁹⁹ *per creationem que*⁴⁰⁰ *infundit eam corpori*. ¿Com pot ésser que cos engendrat ab sant⁴⁰¹ matrimoni e la ànima creada per Déu sens peccat, *quia Deus non est actor mali culpe*, hagen en si peccat original?

És ací a⁴⁰² specular que generació és acte de natura en lo hom⁴⁰³ segons aquell ésser que ha de Adam, lo qual ésser és de natura lapsa e corrupta⁴⁰⁴ per peccat. Car Adam, ans del peccat, no engendrà; car, si ho agués⁴⁰⁵ fet, no fora stat aquel ffill⁴⁰⁶ concebut en peccat original, ne los fills de aquell. E acte de generació no és en lo home segons ésser de gràcia. D'on appar que home bategat⁴⁰⁷ no engendre⁴⁰⁸ segons aquell ésser que ha per regeneració de la gràcia babtismal, mas segons ésser de natura,⁴⁰⁹ *que est vis insita rebus ex similibus*⁴¹⁰ *simillia*⁴¹¹ *procreans*. Car si engendrava⁴¹² segons ésser babtismal no calria lo engenrat⁴¹³ ésser bategat. D'on appar que engendre⁴¹⁴ ab lo

---

397 si hoc non potes bene capere dic cum apostolo ad romanos xi o altitudo divitiarum et caetera] om. I

398 non] no I

399 immediate] inmediate I

400 que] qui I

401 sant] sanct I

402 a] om. M

403 hom] home I

404 corrupta] corrupte I

405 agues] hagues I

406 ffill] fill I

407 bategat] batejat I

408 engendre] engendra I

409 no engendre segons aquell esser que ha per regeneracio de la gracia babtismal mas segons esser de natura] no engendra sino segons es esser de natura I

410 similibus] similibus I

411 simillia] filium I

412 engendrava] engendrant M

413 engenrat] engendrat I

414 engendre] engendra I

deffal-[127^v] liment de la justícia original, la privació de la qual és imputada a culpa. Mas lo dit peccat és ladonchs com la ànima és conjuncta ab tal cors sens aquell ornament de la original justícia, e tota carn humenal⁴¹⁵ per generació dirivada à⁴¹⁶ aquella innata privació e rebel·lió inductiva en la ànima de peccat per aquella comixtió, axí com liquor bona pren, per infecte vexell, infecció.

D'on cové dir que lo peccat original és en lo cors causalment, e en la ànima formalment e subjectivament, axí com la malaltia és en la vianda infecta causalment, e és en lo cors cibat e⁴¹⁷ alimentat subjectivament. E aquest peccat no és tolt sinó per gràcia, la qual, si no restituex justícia original, tol la obligació de haver aquella. D'on és que lo dit peccat roman tant com és⁴¹⁸ en la pena, mas no en la culpa. E ha Déus instituït que tot deffalliment⁴¹⁹ de justícia original sia agut⁴²⁰ per culpable e per peccat original entrò sus que per gràcia babtismal és remés aquell deute de haver, lo qual deute era remés en ley de natura per los sacrificis, e en ley d'escriptura per circumcisió.⁴²¹ E ací pendrà fi la primera contemplació, car finalment dels dessús dits doctors no traguí altra conclusió, e aquesta ab grans⁴²² treballs⁴²³ de cogitació per la altitud⁴²⁴ [128^r] de la matèria, la qual ells tractaven axí obscurament que vocables en romans no·m⁴²⁵ basten a suficient explicació.

*Quo ad secundam considerationem*⁴²⁶ *et caetera*, semble⁴²⁷ a mi que aquestes ·III·⁴²⁸ donzellas⁴²⁹ me metessen en un gran auditori, en lo qual yo vehia⁴³⁰ legir ·L·, entre mestres en Theologia e doctors

---

415 humenal] humanal I

416 a] ha I

417 cibat e] om. I

418 es] om. I

419 deffalliment] defalliment I

420 agut] hagut I

421 circumcisió] circuncisio I

422 grans] gran I

423 treballs] treball I

424 altitud] altitut I

425 nom] no I

426 considerationem] consideracionem I

427 semble] sembla I

428 iii] tres I

429 donzellas] donzelles I

430 vehia] veya I

en Dret Canònic, qui tots conclohien que la Verge Maria és stada consebuda⁴³¹ en peccat original, mas,⁴³² ans que nasqués,⁴³³ mundada e sanctifficada,⁴³⁴ *in xta illud Psalmos*: «*Santifficavit*⁴³⁵ *tabernaculum suum Altissimus*». E són aquests: *doctus*⁴³⁶ *Bernardus abbas Clarevallis, in Epistola ad canonicos Lugdunensis*; [Anselm de Canterbury] 2^o⁴³⁷ *Cur Deus homo, capitulo ·VIII·*; *Johannes*⁴³⁸ *Damassenus*,⁴⁴⁰ *libro 2°*,⁴⁴¹ *capitulo 2°*;⁴⁴² *Ysidorus*,⁴⁴³ *libro 1°*⁴⁴⁴ *Sententiarum, capitulo 9°*⁴⁴⁵ *et capitulo 2°*;⁴⁴⁷ *Leo papa, Sermone de Asumptione*⁴⁴⁸ *Virginis*; *magister Petrus Lombardus*, 3^o⁴⁴⁹ *Sententiarum*; *Ylarius*⁴⁵⁰ *Pictavensis, Crisostomus, Basilius, Ciprianus, Santus Thomas de Aquino, Albertus Magnus, Petrus de Tarentasia*,⁴⁵¹ *Petrus de Paluda, patriarcha Hierosolimitanus, Durandus de Santo Porciano, Henricus, Nicholaus de Gorram, Hugo Cardinalis,*

---

431 consebuda] concebuda I

432 mas] om. M

433 nasques] naixques I

434 sanctifficada] sanctificada I

435 santifficavit] sanctificavit I

436 doctus] sanctus I

437 2°] ii I

438 iii^o] xix I

439 johannes] joannes I

440 damassenus] damaus I

441 2°] ii I

442 2°] ii I

443 ysidorus] ysodorus M

444 1°] i I

445 9°] ix I

446 capitulo] om. I

447 2°] ii I

448 asumpcionem] assumptionem I

449 3°] tercius I

450 ylarius] hilarius I

451 tarentasia] tarantasia I

Johannes Bricii,⁴⁵² *Nicholaus de [T]raveto. Et isti sunt de ordine Predicatorum. Alexander de Aliis*,⁴⁵³ *frater Bonaventura, Thomas de Aliis*,⁴⁵⁴ *Bertrandus de Turre, Nicholaus de Lira super Psalmos: «Ecce in iniquitatibus»*⁴⁵⁵ *conceptus sum»; Ricardus de Mediavilla, Petrus Iohannis*,⁴⁵⁶ *Geraldus Odonis, Johannes de Rupella, [128^v] Rigaldus Rothomagensis. Et isti decem sunt de ordine Fratrum Minorum. Frater Raymundus de Penaforti, in Summa sua, libro 1°*,⁴⁵⁷ *titulo 12*,⁴⁵⁸ *ubi agit de celebratione festivitatum; Gracianus, De consecratione, distinctione 4*,⁴⁵⁹ *Johannes glosator Decreti de consecratione, distinctione ·III·, capitulo Pronuntiandum*,⁴⁶⁰ *Archidiaconum in Rosario, super capitulo Firmissime, et Hugucius, super eodem capitulo; Hostiensis, in Summa, titulo de Penitentiis*,⁴⁶¹ *Johannes Andree, in capitulo Conquestus extra de feriis; Guillelmus Durandi, dictus Speculator, titulo De feriis; Johannes Gaufredi*,⁴⁶² *in Collectario, titulo De feriis, et Innocentius 3°*,⁴⁶³ *idem videtur sentire extra de summa Trinitate et caetera; Guillelmus Altisiodorensis*,⁴⁶⁴ *Henricus de Gandavo, Johannes de Poliacto*,⁴⁶⁵ *Egidius de Roma, Guido Elnensis, Guillelmus Minatensis*,⁴⁶⁶ *in suo Rationali; Johannes Balleti*,⁴⁶⁷ *Bernardus Olivarii*,⁴⁶⁸ *et duo Parisienses episcopi, magister Mauricius et magister Guillelmus.*

---

452 bricii] bricii I

453 aliis] ales I

454 aliis] alis I

455 in iniquitatibus] iniquitabus M

456 iohannis] ioannis I

457 1°] i I

458 12] xii I

459 4] iiii I

460 pronuntiandum] pronunciando I

461 penitentiis] penitenciis I

462 gaufredi] ganfredus I

463 3°] iii

464 altisiodorensis] antissiodorensis I

465 Poliacto] Poliacco I

466 minatensis] nuniatensis I

467 balleti] belleti I

468 olivarii] clivarii I

Isti omnes videbantur michi prima facie esse intencionis quod ad hoc⁴⁶⁹ ut Virgo⁴⁷⁰ beata⁴⁷¹ diceretur redempta⁴⁷² a Cristo oportebat⁴⁷³ ipsam fuisse obnoxiam originale⁴⁷⁴ peccato, et ad hoc⁴⁷⁵ inducebant auctoritates scripture aliqui eorum sicut Iob 14:⁴⁷⁶ «Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine». Ubi Gregorius solum redemptorem vidit de immundo semine non esse conceptum. Et Iob 15:⁴⁷⁷ «Ecce inter sanctos eius nemo est inmutabilis⁴⁷⁸ et ce- [129^r] li non sunt mundi in conspectu eius quanto magis abhominabilis et inutilis homo et caetera». Et Iob 4: «Qui serviunt et caetera quanto magis qui habitant domos luteas». ⁴⁷⁹ Et Psalmos 13:⁴⁸⁰ «Non est qui faciat bonum non est usque ad unum». Et Ecclesiastes 7:⁴⁸¹ «Virum de mille unum reperi⁴⁸² mulierem ex omnibus non inveni». Et Ysaie 53:⁴⁸³ «Omnes nos sicut oves erravimus et caetera». Et in Evangelio: «Venit salvum facere quod perierat». Ad hoc adiungitur ratio: si Adam non pecasset, Christus non venisset in carnem, ergo principaliter venit propter peccatum tollendum, sed potius venit propter virginem quam pro toto residuo humani generis. Ergo illa peccavit.⁴⁸⁴ Et Ad Romanos 3:⁴⁸⁵ «Omnes peccaverunt et egent gloriam⁴⁸⁶ Dei». Et Ad Romanos <3> 5:⁴⁸⁷ «Sicut per

---

469 hoc] hec I

470 virgo] virginem I

471 beata] beatam I

472 redempta] redemptam I

473 oportebat] oportebat I

474 originale] originali I

475 hoc] hec I

476 14] xiiii I

477 15] xv I

478 inmutabilis] immunis I

479 et iob 4º qui serviunt et caetera quanto magis qui habitant domos luteas] om. I

480 13] xiii I

481 7] vii I

482 reperi] repperi I

483 53] quoque I

484 ad hoc adiungitur ratio si adam non pecasset christus non venisset in carnem ergo principaliter venit propter peccatum tollendum sed potius venit propter virginem quam pro toto residuo humani generis ergo illa peccavit] om. I

485 3] iii I

486 gloriam] gloria I

487 5] v I

unum hominem peccatum in hunc mundum intravit et per peccatum mors ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt». Quam auctoritatem exponens Augustinus contra Iulianus.⁴⁸⁸ Et in libro De bap-tismo parvulorum videtur includere totam naturam humanam, excepto Christo, sub peccato. Et Ad Romanos 5:⁴⁸⁹ «Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem⁴⁹⁰ sic per unius iustitiam⁴⁹¹ in omnes homines in iustificationem», quam auctoritatem exponit Augustinus et non excipit virginem condemnationem.⁴⁹² Ista enim ratio innuit quod sicut omnes sunt iustificati per [129^v] Christum ita omnes infecti per Adam, quia Christus venerit ad mundandum quod ille infecerat et deturpaverat.⁴⁹³

Item potest sumi ratio: si genus humanum non fuisset redemptum per Christum, Virgo fuisset nata, et fuisset nata sub peccato cum igitur posterius non tollat prius et caetera. Et Ad Galatas 3:⁴⁹⁴ «Conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide Iesu daretur credentibus». Ergo cui data est promissio fuit sub peccato, sed virgini data est promissio, quia dicit. Sicut locutus est ad patres nostros Abraam et semini eius⁴⁹⁵ et caetera. Et Ad Romanos 11:⁴⁹⁶ «Conclusit omnia sub peccato, ut omnibus misereatur». Ergo cui misericordia datur peccatum antecedit.⁴⁹⁷ Sed misericordia eius a progenie in progeniens⁴⁹⁸ timentibus et caetera. Ergo illi remissum fuit peccatum.⁴⁹⁹ Et Augustinus tractans ista super Psalmos 73⁵⁰⁰ dicit: «Qui negat egritudinem superfluum sibi iudicat Christum». Et 1⁵⁰¹ ad Corintios 15:⁵⁰² «Sicut in Adam omnes moriuntur scilicet morte peccati et caetera». Hoc enim intelligitur de

---

488 iulianus] iulianum I

489 5] v I

490 condemnationem] condemnationem I

491 iustitiam] iusticiam I

492 condemnationem] a condemnationem I

493 ista enim ratio innuit quod sicut omnes sunt iustificati per Christum ita omnes infecti per adam quia Christus venerit ad mundandum quod ille infecerat et deturpaverat] om. I

494 3] iii I

495 eius] om. M

496 11] ii I

497 ergo cui misericordia datur peccatum antecedit] ergo cui misericordia et peccatum ante M

498 progeniens] progenies I

499 ergo illi remissum fuit peccatum] ergo illum peccatum M

500 73] lxxiii I

501 1] prima I

502 15] iii I

peccato originali propter quod mors est. Et 1⁵⁰³ ad Thimotheum 2:504 «Unus est mediator Dei et hominum homo Christus, qui dedit semet ipsum pro omnibus», ubi Augustinus hic nullum excipit et hoc quam⁵⁰⁵ ad sufficientiam. Et Ad Corintios 2⁵⁰⁶ epistola capitulo 5°: «Si unus pro omnibus mortuus est ergo omnes mortui sunt». Et multe sunt similes auctoritates.

Sed transeamus ad rationes eorum paucas numero sed pauciores⁵⁰⁷ militantes.⁵⁰⁸ Prima ratio: Virgo [130^r] Maria obligata fuit morti necessitate nature et non sicut Christus voluntate ponens animam et caetera. Sed necessario mori sequela est peccati originale. Genesis 2:509 «In quocumque die comederis morte et caetera».

2°:510 obligata dolori et passionibus, Luce 2:511 «Tuam ipsius animam pertransibit gladius», scilicet doloris et non voluntarie sicut Christus, sed natura. Ergo cum ista auctoritate monstratur quomodo ipsa in originali peccato fuit concepta, quia omnis dolor evenit ex peccato.⁵¹²

3°:513 Ianna regni celestis fuit virgini clausa quia si mortua fuisset ante passionem Christi non ingressa fuisset⁵¹⁴ celum. Sed clausura regni celestis est propter originale peccatum igitur nam⁵¹⁵ in figuram huius Cherubin custodivit portam⁵¹⁶ Paradisi terrestris (Genesis⁵¹⁷ 3⁵¹⁸). Confirmatur quia iuisset ad limbum cum patribus sed ille erat locus consignatus originali peccato et caetera.

---

503 1^a] i I

504 2^a] ii I

505 quam] quantum I

506 2^a] secunda I

507 pauciores] potiores M

508 militantes] om. M

509 2] ii I

510 2^a] Secundo I

511 2] ii I

512 ergo cum ista auctoritate monstratur quomodo ipsa in originali peccato fuit concepta quia omnis dolor evenit ex peccato] ergo cum ista sicut ab originali peccato ipsam fuit concepta M

513 3^a] Tertio I

514 fuisset] fuit M

515 nam] om. I

516 portam] ianuam I

517 gen] ser I

518 3] iii I

4^a:⁵¹⁹ *Christus medianit pro Maria et per crucem illam Trinitate reconsiliavit.*⁵²⁰ *Ergo peccavit alioquin exclusa est*⁵²¹ *a beneficio ligni crucis.*

5^a:⁵²² *Ad excellentiam Fillii Dei pertinet et ad utilitatem sue redemptionis et*⁵²³ *propter omnes venerit et omnibus celum aperuerit*⁵²⁴ *et omnes ab inferno liberaverit. Ergo qui Mariam a peccato excludit redemptionis derogat dignitati.*

6^a:⁵²⁵ *Propagata*⁵²⁶ *est ex semine infecto quia ex concubitu Joachim et Anne, sed infectio anime venit a corpore igitur habuit [130^v] animam infectam.*

7^a:⁵²⁷ *«Cui plus dimittitur*⁵²⁸ *plus diligit» (Luce 7).*⁵²⁹ *Ergo ut*⁵³⁰ *demonstraretur dilecta a filio quod sibi sunt dimissa salvationi quod ad originale.*

8^a:⁵³¹ *Decuit ut Christi conceptio esset singularis et*⁵³² *sine peccato igitur illa de Virgine non debuit tantum privilegium habere.*⁵³³ *Unde solus Christus dicitur conceptus de Spiritu Sancto.*

9^a:⁵³⁴ *Principalius venit Christus*⁵³⁵ *pro matre quam pro toto residuo ecclesie sed ipse venit pro peccatoribus cum*

---

519 4^a] Quarto I

520 reconsiliavit] reconciliavit I

521 est] esset I

522 5^a] Quinto I

523 et] quod I

524 aperuerit] apperuit I

525 6^a] Sexto I

526 propagata] preparata M

527 7^a] Septimo I

528 dimittitur] dimitatur M

529 7] octavo I

530 ergo ut] plus I

531 8^a] Octavo I

532 et] om. M

533 habere] om. M

534 9^a] Nono I

535 Christus] om. I

intentione ad redimendum Mariam,⁵³⁶ ergo peccatrix fuit.

10^a:⁵³⁷ Virgo Maria ·LXXX·⁵³⁸ die⁵³⁹ post seminis parentum profusionem fuit animata sic toto tempore caro fuit infecta nec in instanti⁵⁴⁰ infusionis anime fuit caro mundata quia instans⁵⁴¹ iustificationis non potuit esse immediatum instanti⁵⁴² infusionis. Quia duo instantia⁵⁴³ non possunt esse immediata, sed habent tempus medium⁵⁴⁴ secundum philosophum concludunt igitur isti quod non debet fieri festum conceptionis Virginis, sed sanctificationis. Dicit tamen Bonaventura quod potuit festum celebrari non secundum id quod tunc erat virgo, sed secundum id quod omne⁵⁴⁵ sperabatur sicut in nativitate primogeniti regis fit festum non propter illud quod tunc est, sed quod esse speratur. Sed quoniam Universitatis Parisiensi magistri hodie non sequitur istam opinionem,⁵⁴⁶ sed magis contrariam ideo non concludo secundum presentem viam. Sed finio hic considerationem secundam.

*Quo ad tertiam*⁵⁴⁷ *considerationem.* O, gloriosa mare de Déu, ja veus que per tu he emprés e emparat de contendre ab aquests tants doc- [131e] tors yo sols no són⁵⁴⁸ per⁵⁴⁹ ells, mas acompanyat de la tua influència, *sicut de Barach qui fuit contra hostes potens tamen habebant Delboram*, ells, Verge, vuy⁵⁵⁰ serien ab mi, car morts han la veritat coneguda e vista. Car per la opinió que tenguda han no són dampnats, car no u han fet per injúria tua, mas han opinat là⁵⁵¹ on la Sgleya⁵⁵² no ha determenat. Ara yo,

---

536 venit pro peccatoribus cum intentione ad redimendum mariam] venit pro peccatoribus prae maria intentione M

537 10°] Decimo I

538 lxxx] octuagesima I

539 die] dia I

540 instanti] (en blanc) M

541 instans] (en blanc) M

542 instanti] (en blanc) M

543 instantia] (en blanc) M

544 medium] in esse I

545 omne] esse I

546 oppinionem] opinionem I

547 tertiam] terciam I

548 son] so I

549 per] per a I

550 vuy] uns I

551 la] lla I

552 sgleya] esgleya I

protestant que *quesquam* la Sgleya determenàs, allò e no àls seguiria, vull emparar⁵⁵³ la tua puritat, car com erràs, tu m'astarias devant,⁵⁵⁴ car⁵⁵⁵ per tu ho he, e per la honor tua, humil Verge Maria.

Acostant-se lo temps de la redempció de l'humenal⁵⁵⁶ linatge e del compliment de les prophecies, (ço és, de aquella de Balam «*orietur stella et caetera*» (Numeri 24),⁵⁵⁷ *ubi vocatur virgo in ortu stella ad designandum munditiam*⁵⁵⁸ *et puritatem; et de Ysaías*⁵⁵⁹ 11⁵⁶⁰ *capitulo: «Egredietur virga»; et de Aggeus,*⁵⁶¹ *capitulo 2º*)⁵⁶² hac Déu consell⁵⁶³ ab la sua pietat e ab la sua sapiència⁵⁶⁴ e convocà a consili⁵⁶⁵ general totes les virtuts. Emperò abans, Déu lo pare dix al Fill e a l'Sperit Sant: «Yo són⁵⁶⁶ aquell qui parlant ab vosaltres vos diguí lo ·VI· jorn de la creació del cel e de la terra “fassam⁵⁶⁷ home *et caetera*”. E [131^v] jatsia la nostra intenció literal⁵⁶⁸ fos de Adam, emperò la principal fon de la incarnació de vós, fill eternal. E com⁵⁶⁹ diguí “No és bo ésser home sol, façam-li adjutori semblant a ell”, fos la intenció literal per Eva, emperò la principal fou de la Verge Maria, donchs fou nostra intenció ella ésser feta sens peccat perquè fos a la nostra semblança e ffos⁵⁷⁰ ajudadora mia en la vostra

---

553 emparar] emparra I

554 devant] davant I

555 car] puy I

556 humenal] humanal I

557 24] xxiiii I

558 munditiam] mundiciam I

559 ysaias] ysaia I

560 11] ii I

561 aggeus] aggeo I

562 2º] ii I

563 consell] concell I

564 sapiència] paciència M

565 consili] concili I

566 son] so I

567 fassam] façam I

568 literal] litteral I

569 e com] item I

570 ffos] fos I

incarnació, fill excel·lent, qui serets⁵⁷¹ fill ensemps meu e d'ella. Lavors,⁵⁷² fon fembra de hom; ací,⁵⁷³ hom de fembra (*Ysaie 7⁵⁷⁴ e⁵⁷⁵ Jeremie 31*).⁵⁷⁶ Ara, donchs, agam⁵⁷⁷ ab nostra pietat consell,⁵⁷⁸ e ab tot lo col·legi de les virtuts».

E fon la primera qüestió de quals devia néixer⁵⁷⁹ Jesús, de justs o de peccadors. Fon respost de⁵⁸⁰ tots, car⁵⁸¹ per tots és vengut, car los justs en peccat eren nats. La segona qüestió, si deu venir per comuna generació. Responen que no per la sua excel·lència, mas de l'Sperit Sant, *iuxta illud conceptus de Spiritu Sancto, dicentes omnipotens eterne iam es tu praeter eius, non est ei opus praeter tereno*.⁵⁸²

Tèrcia qüestió, si de mare verge tostems. *Respondetur quod ita propter honorem prius eterni*.⁵⁸³

Quarta⁵⁸⁴ qüestió, aquella si deu ésser preservada de tot peccat en la concepció e en la sua vida. Responen que hoc,⁵⁸⁵ e⁵⁸⁶ per la honor del fill e de la mare,⁵⁸⁷ car una és la carn del fill e de la mare. *Ista contemplatio etiam capere potest colorem ex hoc quod legitur in legende nostre [132^r] Ecclesie Barchinona, quod angelus dicit ad [Mariam] quod germen suum erat in consillio Dei*.⁵⁸⁸

---

571 serets] sereu I

572 lavors] llavors I

573 ací] açi I

574 7] vii I

575 e] et I

576 31] xxxi I

577 agam] hajam I

578 consell] concell I

579 nexer] naxer I

580 de] per M

581 car] que M

582 dicentes omnipotens eterne iam es tu praeter eius non est ei opus praeter tereno] om. I

583 Tercia questio si de mare verge tostems respondetur quod ita propter honorem prius eterni] om. M

584 Quarta] iii^a M

585 hoc] si I

586 e] om. M

587 e de la mare] om. M

588 ista contemplatio etiam capere potest colorem ex hoc quod legitur in legende nostre ecclesie Barchinona quod angelus dicit ad [blanc] quod germen suum erat in consillio dei] om. I

Ladonchs diu Déu omnipotent: «Segons la mia contemplació, lo fet és axí: yo he ordenat que la generació humanal sia en tal manera que al ·XL· die⁵⁸⁹ que l'infant mascle serà consebut,⁵⁹⁰ la ànima li sia per mi infusa, e no abans, d'on pot ésser que l'infant, après que és concebut,⁵⁹¹ no viu de ·XL· dies, e en la fembra en lo ·LXXX·. Mas vull que d'aquesta ley sien exempts⁵⁹² e privilegiats lo meu fill e la sua mare, de la qual vull que de continent que Joachim e⁵⁹³ Anna se seran matrimonialment trobats en la conmixió⁵⁹⁴ de la semensa⁵⁹⁵ generativa, sia feta la creació⁵⁹⁶ de la sua ànima intel·lectiva, acompanyada en aquell instant de Fe, Sperança e Caritat,⁵⁹⁷ e de totes les virtuts. E axí acompanyada, sia infusa en la carn en aquell moment organitzada».⁵⁹⁸

Totes les virtuts se offeriren prestas⁵⁹⁹ a⁶⁰⁰ acompanyar la ànima de la Verge en lo primer instant de la sua creació. E quina maravella si algú⁶⁰¹ fahia⁶⁰² aci⁶⁰³ dubitació. Si la potència divinal, la qual no és als sacraments alliguada,⁶⁰⁴ ans sens aquells dona soveny⁶⁰⁵ justificació, si en lo instant del baptesme li fa infusió de virtuts e de gràcia, per què no ho pot en la creació?

E en aquell instant fon la ànima de la Verge Maria ab [132^v] ús de franch arbitre e de rahó. E quina maravella si sanct Johan lo hac a la presència sua lo ·VI· mes de la sua concepció e lavors obtench

---

589 die] dia I

590 consebut] concebut I

591 concebut] nat M

592 exempts] exempts I

593 e] y I

594 conmixtio] comixtio I

595 semensa] semença I

596 creacio] creatio I

597 caritat] karitat I

598 organitzada] organizada I

599 prestas] prestes I

600 a] de I

601 algu] algun I

602 fahia] fehia I

603 aci] açi I

604 alliguada] alligada I

605 soveny] sovent I

sanctificació, si la Verge Maria fon sobre aquell en sis⁶⁰⁶ mesos privilegiada. E segons aquesta mia opinió, vuy⁶⁰⁷ és la pròpia jornada de la celebració de la festa. E no seria axí pròpia avuy⁶⁰⁸ si après ·LXXX· dies la carn de la Verge Maria era stada animada. Car com peccat original sia en ànima formalment lo die⁶⁰⁹ de la sua animació, fon aquell immediat die⁶¹⁰ del qual fon creat⁶¹¹ que ella del peccat original fon preservada.

Mas per tal com aquesta opinió mia, a mon petit juý alta e subtil,⁶¹² és stada secreta e amaguada,⁶¹³ emperò tocada per Scot e per altres doctors,⁶¹⁴ yo suplich a Déu e a la sua mare que, si ella és vera, axí com yo crech piadosament, salva tostemps la determinació de la Sgleya,⁶¹⁵ que ella sia a la sua lahor preïcada e divulgada.⁶¹⁶ Yo pos una tal conclusió: la Verge Maria de tot peccat original, venial e mortal és stada⁶¹⁷ preservada, axí que no és jamay stat⁶¹⁸ instant en lo qual sia stat ver dir la ànima de la Verge Maria és en lo seu cors e peccat original és ab ella. Car aquella ànima sagrada [133] jamay no hac peccat, ans com fos⁶¹⁹ axí que lo ·LXXX· die⁶²⁰ ella vengués en aquella matèria per Anna preparada,⁶²¹ fon ver que ella era pura e que ab peccat no s'í és trobada. Ans com aquell hi fos per cas en disposició causal, lo n'ha expel·lit e foragitat axí com lo⁶²² lum expel·lex la tenebra, e no pot ésser dat instant en lo qual lum e tenebra sien ensemps. *Unde Anselmus Ad contemporaneos*

---

606 sis] vi I

607 vuy] huy I

608 avuy] huy I

609 die] dia I

610 die] dia I

611 creat] cert I

612 subtil] soptil I

613 amaguada] amagada I

614 empero tocada per scot e per altres doctors] om. I

615 sgleya] esgleya I

616 que ella sia a la sua lahor preïcada e divulgada] om. I

617 stada] estada I

618 jamay stat] estat jamay I

619 com fos] confes I

620 die] dia I

621 preparada] preparanda I

622 lo] la I

*anglie sic ait si non illes celebrate Dominice Matris conceptione carnalem placeat anime eius spiritualem creationem et corporis cum anima copulationem.*⁶²³

E aquesta conclusió és contra los ·L· doctors e molts altres qui han posat que aquella ànima sancta infusa en lo cors fon a peccat obliguada, mas après mundada e sanctificada,⁶²⁴ al·leguants⁶²⁵ *illud Psalmos 45: «Sanctificavit tabernaculum suum» et virginem altissimus*. Mas yo prenh per mi lo principi del vers: «*Fluminis impetus letificat*⁶²⁶ *civitatem Deò*», *ubi per impetum fluminis*⁶²⁷ *designatur Maria*,⁶²⁸ *quod in instanti*⁶²⁹ *infusionis anime fuit anima illa gratia et virtutibus letificata*,⁶³⁰ *et sic nunquam peccato originali maculata. Et ad probationem istius conclusionis*, que la Verge no fon jamay subjecte⁶³¹ a peccat, yo vull fermar⁶³² ·X· rahons:

Prima ratio:⁶³³ *dicit Anselmus in libro De conceptu virginali: «Decebat ut*⁶³⁴ *illius hominis scilicet Christi quod*⁶³⁵ *conceptio de matre purissima fieret ut*⁶³⁶ *ea puritate niteret*⁶³⁷ *qua maior sub Deo nequit intelligi». Sed si non intelligeretur munda ab originali [133^v] peccato*⁶³⁸ *maior posset intelligi sub Deo puta de homine in statu innocentie et tamen sub Deo, item de angelis, qui non habent originale, item de renatis. Ergo verum fuit*⁶³⁹ *dicere quod Virgo*

---

623 unde anselmus ad contemporaneos *anglie sic ait si non illes celebrate dominice matris conceptione carnalem placeat anime eius spiritualem creationem et corporis cum anima copulationem]* om. I

624 sanctificada] sanctificada I

625 alleguants] allegants I

626 letificat] letificat I

627 fluminis] fluvii M

628 maria] mihi I

629 instanti] (en blanc) M

630 letificata] letificada I

631 subjecte] subjecta I

632 fermar] formar I

633 Prima ratio] Primera raho I

634 ut] om. I

635 quod] om. M

636 ut] om. M

637 niteret] om. M

638 peccato] om. M

639 verum fuit] fuit verum I

*et Anna vel aliquis electus simul vivebant*⁶⁴⁰ *et tamen Virgo erat imperfectior quia sub peccato, quia Anna et omnes electi adulti iam mundati per baptismum erant pro illo tunc perfectiores ipsa quia erant in gratia.*⁶⁴¹

*2*⁶⁴² *ratio: dicit Augustinus. «Cum de peccatis agimus nullam prorsus*⁶⁴³ *de Beata Virgine volo fieri mentionem». Et hoc dicit in libro De natura et gratia, ubi omnes alios habere peccatum fatetur*⁶⁴⁴ *iuxta illud 1*⁶⁴⁵ *Iohannis. Et si dixerimus quam peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est.*⁶⁴⁶ *Quia si Augustinus non intellexisset hoc dicere de originali*⁶⁴⁷ *peccato,*⁶⁴⁸ *sed tamen de mortali, actuali et veniali,*⁶⁴⁹ *non oportuisset*⁶⁵⁰ *solam excipere Virginem. Sed Iohannem Baptistam, de quo tenent aliqui quod non contraxit veniale iuxta illud, ne levi saltem maculare vitam fame posses. Multi sunt etiam qui nunquam peccarunt venialiter puta per nuli baptizati descendente ante usum rationis. Et omnes sancti innocentis interfecti pro Christo. Ergo decuit virginem in[mune] a peccato supra omnes privilegiari confirmatur quia scriptum est Mattheum 11: «Inter natos mulierem non surrexit maior Iohanne Baptista». Et intelligitur de hiis qui surrexerunt a peccato originale. Si ergo Virgo surrexit ab originali, sequitur quod non fuit maior Iohanne Baptista, quod est absurdum.*⁶⁵¹

*3*⁶⁵² *non fuissent fillii Ade magis [134^r] privilegiati in lege nature institute quod Virgo in suo tempore, sed illi fuissent geniti sine originali, ergo et Virgo.*

---

640 vivebant] veniebant I

641 quia anna et omnes electi adulti iam mundati per baptismum erant pro illo tunc perfectiores ipsa quia erant in gratia] om. M

642 2^a] Secunda I

643 prorsus] proesus M

644 fatetur] om. M

645 1°] i I

646 quam peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est] om. M

647 originalli] originali I

648 peccato] om. I

649 de originalli peccato sed de mortali tamen actuali et veniali M] de originalli sed tamen de mortali actuali et veniali I

650 oportuisset] opportuisset I

651 multi sunt etiam qui nunquam peccarunt venialiter puta per nuli baptizati descendente ante usum rationis et omnes sancti innocentis interfecti pro Christo ergo decuit virginem ni [blanc] a peccato supra omnes privilegiari confirmatur quia scriptum est Mattheum 11 inter natos mulierem non surrexit maior iohanne baptista et intelligitur de hiis qui surrexerunt a peccato originale si ergo virgo surrexit ab originali sequitur quod non fuit maior iohanne baptista quod est absurdum] om. I

652 3°] Tertio I

4^a:⁶⁵³ *Christus fuit generalis redemptor, ergo posuit in practica omnes modos redemptionis saltim*⁶⁵⁴ *non omisit nobilissimum sed unus modus redemptionis est preservare a casu multo nobilior quam <redine> redimere post casum. Ergo posuit illum in practica respectu nobilitatis suppositi*⁶⁵⁵ *humane nature. Et ista videtur ratio fortissima et*⁶⁵⁶ *quasi demonstrativa*⁶⁵⁷ *quam tangit Scotus in 3*⁶⁵⁸ *distinctione: «Quod perfectissimus mediator scilicet Christus habet perfectissimum modum mediandi».*

*Respectu alicuius persone pro qua mediat et hoc non fuisset nisi meruisset preservare matrem suam ille enim perfectissime*⁶⁵⁹ *mediat et impetrat pro aliquo, qui non solum facit ut fillius non exheredetur sed ne in offensa sua nascatur et hoc ubi pater comisit crimen lese magestatis. Sic ergo placavit Christus nasciturus trinitatem pro Maria quo ante quam conciperetur fuit trinitati conceptio illa grata et accepta. Et ista ratio*⁶⁶⁰ *confirmatur quod perfectissimus mediator meretur amonitionem, omni mode pene ab eo pro quo perfectissime mediat. Et non solu amonitionem,*⁶⁶¹ *sed preservationem sed culpa originale.*⁶⁶² *In vim culpe est suprema pena dampni quia caret visione divina.*⁶⁶³

*Ad hoc*⁶⁶⁴ *confirmatur quia decuit ut Virgo Maria [134^v] summe et pre ceteris obligaretur filio*⁶⁶⁵ *non solum in ratione dati, sed et in ratione redemptionis. Hoc non esset nisi specialissimum redemptionis modum exercuisset, qui est preservationem et quid miorum si angeli boni natura sed gratia sunt preservati a casu. Sed Virgo exaltata super choros angelorum fuit preservata.*

---

653 4°] Quarto I

654 saltim] om. I

655 nobilitatis suppositi] nobilissimi suporti M

656 et] om. I

657 demonstrativa] demonstrativa I

658 3^a] iii I

659 perfectissime] perfectione M

660 ratio] res I

661 omni mode pene ab eo pro quo perfectissime mediat et non solu amonitionem] om. M

662 originale] originalis I

663 caret visione divina] carentia visionis divini M

664 hoc] hec I

665 filio] filio I

5^a:⁶⁶⁶ *arguitur quando aliquid*⁶⁶⁷ *agens per naturam vel per*⁶⁶⁸ *intellectum et voluntatem*⁶⁶⁹ *agit semper agit propter finem* 5⁶⁷⁰ *Metafisce: «Et si agit propter finem nisi impediatur producit illum secundum quod magister congruit tali fini unde mare ut sit navigabile cedit tangenti e contra de terra que est propter ambulatione et appodiationem». Et nihil ominus illud agens dat sibi omnia necessaria ad essecutionem*⁶⁷¹ *illius finis*⁶⁷² *ut gravibus gravitate, brevibus brevitate,*⁶⁷³ *levibus levitate ut possuit quiescere in locis naturalibus et extra posita ad illa tendere. Sed agens omnipotens puta deus in cuius opere non potuit cadere error produxit virginem ut esset vas Christi. Ergo produxit eam congruentem tantum*⁶⁷⁴ *fini et tam puro ut esse mater proporcionata tanto filio.*

Ad hoc facit scriptura in Regis in quia Eliseus voluit habere vas novum in quo poneretur sal dulcoratum aquarum et est figura quod Deus pater voluit habere vas novum in quo similla fuerit unquam immundicia ad ponendam in eo sal in veram sapientiam fillium Dei qui sanavit aquas nostrae infirmitatis quia sic heteram [135^r] in Apocalipsis aquam populi sunt unde Cristus non propter hanc matrem est iste fillius, sed propter hunc fillium est ista mater preparata. Item fac rationem de calice, quem qui potest facere de auro non facit de cupro, et de sepulcro novo Christi, et de hostiis et de corporalibus mediis.⁶⁷⁵ Nec obstat si dicitur santificata in utero quia congruebat Verbo,⁶⁷⁶ ut esset in matre tanta puritas quanta⁶⁷⁷ est capax natura humana, sicut anime eius contulit tantam gratiam quante capax est natura humana,⁶⁷⁸ non unita verbo sed puritatis in conceptu capax est natura humana. Quod patet quia si Adam

---

666 5°] Quinto I

667 aliquid] ad M

668 per] om. I

669 voluntatem] voluntarie I

670 5] v I

671 essecutionem] assecutionem I

672 finis] (en blanc) M

673 brevibus brevitate] om. M

674 tantum] tanto I

675 ad hoc facit scriptura in regis in quia eliseus voluit habere vas novum in quo poneretur sal dulcoratum aquarum et est figura quod deus pater voluit habere vas novum in quo similla fuerit unquam immundicia ad ponendam in eo sal in veram sapientiam fillium dei qui sanavit aquas nostrae infirmitatis quia sic heteram in apocalipsis aquam populi sunt unde cristus non propter hanc matrem est iste fillius sed propter hunc fillium est ista mater preparata item fac rationem de calice quem qui potest facere de auro non facit de cupro et de sepulcro novo christi et de hostiis [blanc] et de corporalibus mediis] om. I

676 verbo] christo I

677 quanta] quante I

678 sicut anime eius contulit tantam gratiam quante capax est natura humana] om. M

non peccasset, consepta fuisset in illa puritate. Confirmatur ista ratio quia nisi sic non habuisset Cristi maternitas⁶⁷⁹ omnem ambitum possibilis⁶⁸⁰ bonitatis quia si habuisset circa medium et finem non tamen circa principium.

Confirmatur quia Virgo non est facta nisi propter Christi incarnationem aliquantulum <emi> enim debebat singulariter fieri propter illam postquam fienda erat in femina et nisi factum est nisi Virgo. Ergo debuit congruere, secundum omnem dignitatem et puritatem et perfectionem et virtutem illi pissimo et perfectissimo fini, si enim quaeritur propter quem finem fuit concepta Virgo Maria, respondebatur ut esset Matre Dei.⁶⁸¹

Confirmatur secundum logicam quia quando aliqua conclusio elicitur ex premissis illa sequitur naturam premissae deterioris. Unde si ex universali et particulari elicitur conclusio erit particularis. Et si una falsa, conclusio falsa. Cum igitur Christus sit ex patre Deo tanquam maiore premissa et Maria matre tanquam minore. Cum ergo accipiat naturam deteriolem si minor [135^v] fuit subalternata utilitati peccati originali sit et ergo.⁶⁸²

Item quis argentarius pro rege facit ciphum de materia sibi odiosa et quis facit calicem de cupro provocantem nauscem contra finem susceptionis sanguinis consecrati.⁶⁸³

6⁶⁸⁴ [blanc]: arguitur⁶⁸⁵ ad angelicam perfectionem⁶⁸⁶ congruit nunquam cecidisse actualiter sed⁶⁸⁷ a casu preservatos fuisse, sed maternitas⁶⁸⁸ Christi ut sic qui habet infinitatem excedit in hoc quasi infinitum⁶⁸⁹ angelicam perfectionem.

---

679 maternitas] (en blanc) M

680 possibilis] possibilis I

681 confirmatur quia virgo non est facta nisi propter christi incarnationem aliquantulum enim debebat singulariter fieri propter illam postquam fienda erat in femina et nisi factum est nisi virgo ergo debuit congruere secundum omnem dignitatem et puritatem et perfectionem et virtutem illi pissimo et perfectissimo fini si enim quaeritur propter quem finem fuit concepta virgo maria respondebatur ut esset matre dei] om. I

682 confirmatur secundum logicam quia quando aliqua conclusio elicitur ex premissis illa sequitur naturam premissae deterioris unde si ex universali et particulari elicitur conclusio erit particularis et si una falsa conclusio falsa cum igitur christus sit ex patre deo tanquam maiore premissa et maria matre tanquam minore cum ergo accipiat naturam deteriolem si minor fuit subalternata utilitati peccati originali sit et ergo] om. I

683 item quis argentarius pro rege facit ciphum de materia sibi odiosa et quis facit calicem de cupro provocantem nauscem contra finem susceptionis sanguinis consecrati] om. I

684 6°] Sexto I

685 arguitur] (en blanc) M

686 perfectionem] naturam I

687 sed] om. M

688 maternitas] matre M

689 infinitum] inficionem M

Ergo hoc concedendum est matri. Confirmatur per dictum sancti Thome super 1⁶⁹⁰ Sententiarum, distinctione 44,⁶⁹¹ questio 3^a,⁶⁹² in solutione ad tertium argumentum, ubi dicit: «Potest aliquod creatum inveniri quo nihil purius⁶⁹³ esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit; et talis puritas fuit Beatae Virginis, que a peccato originali et actuali immunis fuit». Sed sic fuit immunis ab actuali quod illud nunquam contraxit igitur et de originali.

7^a.⁶⁹⁴ domifactor faciens palatium⁶⁹⁵ pro rege facit illud prius inmundum <et postea illud prius inmundum> et postea illud deaurat⁶⁹⁶ quare quia non potest aliter facere. Sed si posset iuxta ideam conceptam in omnia⁶⁹⁷ illud extra ponere faceret in estatu⁶⁹⁸ perfectionis imperfectionis enim eius est quod habet prius facere secundum actum infectum.⁶⁹⁹ Sed Deus operarius virginis faciebat virginem ut esset tabernaculum et palatium⁷⁰⁰ filii sui eterni regis. Ergo postquam non impediabatur fecit illud secundum ydeam⁷⁰¹ congruentem sibi et⁷⁰² esse perfecto.⁷⁰³ [136^e] Locus enim in hiis que loci sunt formaliter debet commensurari locato (4⁷⁰⁴ Phisicorum). Confirmatur⁷⁰⁵ quia hoc erat decens toti Trinitati. 1⁷⁰⁶ Patri, quia nullus libenter eligit in sponsam quam scit⁷⁰⁷ fuisse aliquando peccatricem. Ymo, ad laudem et decorem matrimonii est quod nulla unquam intervenerit unius ad alterum inimicitia vel querela,

---

690 1°] i I

691 44] xliiii I

692 3^a] iii I

693 nihil purius] ut prius M

694 7°] Septimo I

695 palatium] palacium I

696 deaurat] decorat M

697 omnia] anima M

698 estatu] statu I

699 infectum] imperfectum I

700 palatium] palacium I

701 ydeam] ideam I

702 et] in I

703 perfecto] perfectissimum I

704 4°] iiii I

705 confirmatur] sed confirmatur I

706 1°] Primo I

707 quam scit] quem fecit M

quod non esset si Virgo fuisset unquam <infecta> infecta peccato vel obligata ad carentiam visionis sponsi.⁷⁰⁸ Etiam de Spiritu Sancto, quia habet in ea sumum reclinatorium. Cum ipsa sit summe humilis, benigna et mansueta, etiam de filio⁷⁰⁹ propter preceptum de honorem parentum. Non est enim fillius,⁷¹⁰ qui videns patrem cassurum in foveam, quin ipsum preservaret a casu si posset et a servitute propter honorem patris et suum proprium. Confirmatur quia quod concessit matri peccati⁷¹¹ non negavit matre gratie, sed hunc honorem concessit matri peccati,⁷¹² scilicet Eve, quia eius ortus non incepit a tenebris peccati igitur istum a fortiori concessit matri sue.

8:⁷¹³ arguit ad excellentiam fillii⁷¹⁴ decebat in matre ut esset virgo perpetua corpore scilicet ante partum et,⁷¹⁵ in partum et post partum,⁷¹⁶ set longe maior puritas debebat esse in anima quia nobilior fuit modus essendi Dei in anima Virginis quam in corpore [136^v] eius nec venisset in corpus⁷¹⁷ nisi prius venisset in animam igitur anima habuit hunc virginitatis spiritualis modum quod nunquam fuit corrupta per originale peccatum ad hoc quod cum ceteri omnes vituperati fuit⁷¹⁸ iuxta illud Psalmos: «Omnis homo mendax». Ipsa sola a Christo laudata est, iuxta illud Proverbiorum 31:⁷¹⁹ «Vir eius et⁷²⁰ laudavit eam». Si enim contraxisset originale non fuit semper Virgo munda secundum spiritum, nec exultasset semper eius spiritus in Deo salutari suo ymo aliquando deviasset per spiritualitatem curvitem.⁷²¹

---

708 ymo ad laudem et decorem matrimonii est quod nulla unquam intervenerit unius ad alterum inimicitia vel querela quod non esset si virgo fuisset unquam <infecta> infecta peccato vel obligata ad carentiam visionis sponsi] om. I

709 filio] filio I

710 fillius] om. I

711 peccati] prime I

712 non negavit matre gratie sed hunc honorem concessit matri peccati] om. I

713 8] Octavo I

714 fillii] filii I

715 et] om. I

716 partum] om. M

717 corpus] corus M

718 fuit] sint I

719 31] xxxi I

720 et] om. I

721 si enim contraxisset originale non fuit semper virgo munda secundum spiritum nec exultasset semper eius spiritus in deo salutari suo ymo aliquando deviasset per spiritualitatem curvitem] om. I

9^a:⁷²² *Arguit*⁷²³ *si de digito hominis bapuzati*⁷²⁴ *feret homo sicut de costa Ade non contraheret maculam originalem.*⁷²⁵ *Hoc dico non affirmative, sed secundum aliquorum opinionem. Ergo non debet esse Virgo minus*⁷²⁶ *privilegiata licet venerit per alium modum.*

10^a:⁷²⁷ *arguit*⁷²⁸ *lex est quod in inferno nulla sit redemptio, sed ab hac lege aliqui exempti ut qui fuerunt sanctorum precibus revocati. Igitur non est inconveniens Virginem fuisse immunem*⁷²⁹ *ab illa lege comuni, presertim*⁷³⁰ *quia ut dicunt aliqui et verum*⁷³¹ *est quia*⁷³² *illi sit*⁷³³ *redempti ab inferno fuerunt a diffinitiva sententia preservati previdente Deo quod aliqui sancti debebant orare pro illis quorum glorie illos reservabat. Ut de Traiano dato precibus sancti Gregorii ut dicit Damascenus [137¹] et de resuscitatis per Iohannem Evangelistam.*⁷³⁴ *Quid igitur*⁷³⁵ *miorum si Virgo sit reservata sic singulari glorie*⁷³⁶ *Christi ut fuerit de matre nobili nata que nunquam fuit per vicia innobilis.*

*Ad rationes vero in contrarium factas, primo potest dici generali solutione quod omnes ille qui*⁷³⁷ *solum Christum excimunt notant, quod solus Christus per naturam sit immunis ab omni*⁷³⁸ *peccato, ita quod peccatum habuit semper inconposibilitatem*⁷³⁹ *cum eo alio quin fuisset contradictio quod Deus esset, sed peccatum non habuit*

---

722 9°] Nono I

723 arguit] (en blanc) M

724 bapuzati] baptizati I

725 maculam originalem] forsan originale M

726 esse virgo minus] minus virgo esse I

727 10°] Decimo I

728 arguit] (en blanc) M

729 fuisse immunem] immune fuissem I

730 presertim] preserci I

731 verum] vere M

732 quia] quod M

733 sit] sic I

734 ut de traiano dato precibus sancti gregorii ut dicit damascenus et de resuscitatis per iohannem evangelistam] om. I

735 igitur] ergo I

736 glorie] gloria I

737 qui] que I

738 ab omni] om. M

739 inconposibilitatem] impossibilitatem I

*inconposibilitatem*⁷⁴⁰ *cum Virgine per naturam, sed solum per gratiam, quia si specialiter*⁷⁴¹ *privilegium non obtitisset, etiam culpam sicut ceteri contraxisset. Simul potest vocari conclusa sub peccato potentialiter*⁷⁴² *et de iure propagationis, sed non de facto et forsán potuit in lumbis patrum nobilitari.*

*Ad primam rationem de morte dicendum quod mors est secundum principium nature, et carentia iusticie originalis inducit illam et*⁷⁴³ *perimit. Sed illa carentia non fuit in Virgine culpabilis, sed penalis et meritoria, nec est inconveniens pena sine culpa in his qui possunt profitere in merito per pena, nec sit injuria recipienti. Unde Ad Romanos 9*⁷⁴⁴

Ad secundam, idem potest dici quia in renatis per baphtimum qui si morirentur e volarent ad Paradisum remanent ille absque aliquo eorum peccato.

*Ad tertiam, non fuisset clausa ganua*⁷⁴⁵ *propter peccatum [137^v] quia etiam fuit*⁷⁴⁶ *clausa patribus quo ad locum post*⁷⁴⁷ *Christi passionem ante assencionem*⁷⁴⁸ *non quo ad statum quia Christum videbant, sed statuerat Deus ut nullus admitteretur ad Dei visionem donec sancta*⁷⁴⁹ *passio fuisset consumata, nec forsán dessendisset*⁷⁵⁰ *Virgo ad limbum patrum, sed vel paradisus terrestris, vel alius nobilis locus fuisset sibi paratus. Est verum quod iste casus non fuit a Deo permissus.*

*Ad 4*⁷⁵¹ *et 5*⁷⁵² *ipsa potest vocari redempta sicut vocat Bernardus angelos preservatos a casu redemptos super Cantica canticorum. Fuit enim sic reconsilliata*⁷⁵³ *quod illa potentia peccandi originaliter non fuit deducta ad actum, et ab illa fuit redempta et confirmata in gratia.*

---

740 inconposibilitatem] inconpossibilitatem I

741 specialiter] speciale I

742 potentialiter] potencialiter I

743 et] id est I

744 9°] ix I

745 ganua] ianua I

746 fuit] om. M

747 post] prius M

748 assencionem] ascensionem I

749 sancta] om. I

750 dessendisset] descendisset I

751 4^a] quartam I

752 5^a] quintam I

753 reconsilliata] reconciliata I

Ad 6^a,⁷⁵⁴ de semine infecto dicendum quod illa infectio originalis non debet capi nisi private, que privatio non fuit anime imputata que venit in corpus plena gratiis.⁷⁵⁵

Ad septimam, dicitur quod in hoc fuit plus dimissum Virgini Marie quam aliis⁷⁵⁶ quod potentia ad peccandum cui erat obnoxia et obligata non fuit deducta ad actum.

Ad 8^a,⁷⁵⁷ dicendum quod conceptio fuit singularis in hoc quod per naturam non habuit compossibilitatem cum peccato.

Ad 9^a,⁷⁵⁸ dicendum quod Virgo⁷⁵⁹ Maria venisset in numero peccatorum in actu si non fuisset preservata et sufficit quod veniebat in numerum illum secundum potentiam etiam propinquissimam quia in instanti in quo fuit actualiter preservata peccatum contraxisset nisi fuisset privilegiata.

Ad [138^r] 10^a,⁷⁶⁰ satis patet responsio ex dictis sic aparet⁷⁶¹ quod Virgo Maria fuit mulier fortis a filio suo in omni benedictione preventa.⁷⁶²

Et sic est finis, Deo gratias. Amen.⁷⁶³

---

754 6^a] sextam I

755 plena gratiis] om. M

756 ad septimam dicitur quod in hoc fuit plus dimissum Virgini Marie quam aliis] om. M

757 8^a] octavam I

758 9^a] nonam I

759 virgo] conceptio M

760 10^a] decimam I

761 aparet] apparet I

762 preventa] conservata I

763 et sic est finis deo gratias amen] om. I